Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIII. CELOVEC, PETEK, 30. JUNIJ 1978 ŠTEV. 26 (1872)

KONGRES ZKJ V IMENU CELE JUGOSLAVIJE:

Odnos do manjšin v sosednih državah

je merilo za odnose teh držav do Jugoslavije

Na 11. kongresu ZKJ, ki je prejšnji teden zasedal v Beogradu in o katerem poročamo še na drugem mestu, je bilo vedno spet govora tudi o manjšinskem vprašanju — tako o narodnostih v Jugoslaviji kakor o delih jugoslovanskih narodov, ki živijo v drugih državah. Pri vseh teh razpravah so izhajali iz načela, da „proces demokratizacije, zbliževanja in povezovanja evropskih narodov in držav ter njihova varnost zahtevata enkopravnost narodnih manjšin in popolno potrditev njihove nacionalne identitete". In v tem smislu je bilo na podlagi doslednega spoštovanja in uresničevanja tega načela ugotovljeno, da „narodnosti v Jugoslaviji niso manjšine v klasičnem pomenu, temveč enakopravne skupnosti", medtem ko so ocene odnosa do manjšin v drugih državah segale od ugotavljanja pozitivnih premikov vse tja do ostrih obsodb izrazite protimanjšinske politike.

Predvsem pa je bila na kongresu ponovno poudarjena skrb Jugoslavije za usodo in razvoj manjšin v sosednjih državah; nedvoumno je bilo povedano, da je stopnja odnosov in sodelovanja s temi državami odvisna od tega, kakšen je njihov odnos do manjšin.

Tako je predsednik Tito v svojem govoru zelo jasno povedal: **„Na narodnostne manjšine gledamo kot na dejavnike povezovanja, vzajemnega razumevanja in dobrega sosedskega sodelovanja. V odnosu do njih vidimo merilo odnosa do naših narodov in naše države sploh."** In je tudi izjavil, da Jugoslavija upravičeno pričakuje spoštovanje narodnostnih pravic delov svojih narodov, ki živijo v drugih državah.

Podobno je bilo rečeno v delovnem poročilu, da se je ZKJ v okviru politike dobrega sosedstva zavzemala in se zavzema za sporazumno reševanje perečih problemov in sporov, ki se pojavljajo v odnosih med posameznimi državami, **„med katerimi so položaj in pravice delov jugoslovanskih narodov, ki kot nagrade manjšin žive v sosednih državah, bistven dejavnik v naših skupnih odnosih".** Toda pri oceni manjšinske politike v posameznih državah je bilo glede Avstrije poudarjeno: **„Odnose z republiko Avstrijo so v minulem obdobju obremenjevali odnosi avstrijskih oblasti do vprašanja pravic in položaja slovenske in hrvaške narodne manjšine v tej državi, saj pomenijo revizijo državne pogodbe."**

Vse to je prišlo do izraza tudi v večdnevni razpravi, kjer so delegati zlasti v komisiji za vprašanja mednarodnih odnosov in zunanje politike vedno spet zavzeli stališče tudi k manjšinski problematiki. Pri tem pa je bilo izrecno naglašeno, da za manjšinami v sosednih državah stoji enotno celotna Jugoslavija, vsi njeni narodi in narodnosti!

Že v uvodnem referatu je Boško Šiljevič (bil je predsednik vladne komisije, ki je pregledovala vojaška grobišča in partizanske spomenike v Avstriji — op. ured.) dejal, da pripisuje Jugoslavija poseben pomen sodelovanju s sosednimi državami, pri tem pa izrecno opozoril na vlogo narodnih manjšin kot mostov dobrososedskega sodelovanja in vzajemnega razumevanja. Naglasil je, **da se bo Jugoslavija tudi v bodoče zavzemala za to, da bi se narodne manjšine afirmirale kot element povezovanja med narodi in državami, toda „s politiko asimilacije narodnih manjšin se nikakor ne moremo sprijazniti in se tudi ne bomo".**

Posebno obširno je o tem vprašanju govoril slovenski delegat Bogdan Osolnik. Menil je, da Jugoslavija z razvijanjem sodelovanja s sosednimi državami, ki imajo drugačno družbeno

(Dalje na 8. strani)

Kot gostje so se kongresa ZKJ udeležili tudi predstavniki zamejskih Slovencev iz Avstrije in Italije. Poleg zastopnikov Slovenske kulturno-gospodarske zveze iz Tržaške, Goriške in Beneške Slovenije so bili v delegaciji za Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem predsednik dr. Franci Zwitter, tajnik dipl. inž. Feliks Wieser in član izvršnega odbora Rado Janežič ter za Narodni svet koroških Slovencev podpredsednik Mirko Sabotnik, član predsedstva Franc Wedenig in član osrednjega odbora Janko Kulmež.

TITO ZAMEJSKIM SLOVENCEM:

VSA JUGOSLAVIJA

stoji enotna za vami

Med kongresom v Beogradu je predsednik SFRJ in ZKJ Josip Broz Tito v poslopju zveznega izvršnega sveta, kjer je bil sprejem za inozemske delegacije, posebej sprejel tudi predstavnike Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev iz Celovca ter Slovenske kulturno-gospodarske zveze iz Trsta.

V kratkem pogovoru so se predstavniki zamejskih Slovencev zahvalili za pomoč, ki jo Jugoslavija nudi njihovemu boju za uveljavitev manjšinskih pravic. Predsednik Tito je opozoril, da je kongres znova dokazal, kako enotna je Jugoslavija. „Kot taka v celoti stoji za vami," je poudaril. „Nadaljujte boj in želimo vam mnogo uspeha."

Predstavnike zamejskih Slovencev je sprejel tudi sekretar izvršnega komiteja predsedstva CK ZKJ Stane Dolanc. Zanimal se je za položaj slovenske narodnostne skupnosti v Avstriji in Italiji ter prav tako zagotovil vso podporo v nadaljnjem boju za obstoj in vsestranski enakopravni razvoj.

Bilanca po enem letu veljavnosti

zakona o narodnih skupinah

O priložnosti razprave o tako imenovanem manjšinskem šolskem zakonu v parlamentu leta 1959 je medtem že umrli poslanec dr. Neugebauer, ki je bil poznan kot iskren prijatelj manjšin, med drugim izjavil: Koroški Slovenci naj najprej počakajo eno leto in opazujejo razvoj ter šele potem zavzamejo stališče k manjšinskemu šolskemu zakonu.

Koroški Slovenci smo tedaj ta nasvet upoštevali, vendar po enem letu veljavnosti in izvajanja manjšinskega šolskega zakona bilanca ni bila nič kaj razveseljiva in se je stanje na šolskem področju slabšalo iz leta v leto.

Jutri, 1. julija, poteče eno leto, odkar je v veljavi in se naj izvaja tako imenovani zakon o narodnih skupinah v vsem obsegu, torej tudi glede možnosti uporabe slovenskega uradnega jezika in glede namestitve dvojezičnih topografskih označb in krajevnih napisov. Že dejstvo samo, da leto dni potem, ko so določbe in odredbe v zvezi z zakonom o narodnih skupinah stopile v veljavo, nobena narodna skupnost v Avstriji te zakonite ureditve ni sprejela brez resnih pridržkov in pomislekov, najbolj jasno pove, da taka ureditev ne more biti v redu.

Vsekakor člen 7 državne pogodbe s to zakonito ureditvijo ni izpolnjen niti izveden, niti nista narodnostni, kulturni in gospodarski obstoj in razvoj slovenske in hrvaške narodne skupnosti v Avstriji zajamčena.

Kakor v vsej zgodovini, je tudi topot tvorcem zakona o narodnih skupinah in z njim povezanih odredb s sofističnimi formulacijami čudovito uspelo, da ta zakon in odredbe kljub mednarodnemu jamstvu manjšinam ne dajo ničesar, kar ni bilo tolerirano že do sedaj v vsakdanji praksi. Zgodovinski cilj koroške manjšinske politike, namreč asimilacija slovenske narodne skupnosti, se kljub trenutni zakoniti ureditvi lahko tudi naprej izvaja brez vsake nevarnosti. Dejstvo, da celotna zakonodaja v zaščito narodnih skupin sloni na tako imenovanem ugotavljanju jezika ali bolje rečeno ugotavljanju manjšine, je zgovoren dokaz, da je vlada kapitulirala pred nacionalističnimi silami, ko je že prej s svojo stalno zamudno taktiko na škodo narodne skupnosti praktično izjavila politiko teh sil.

Bilanca po enem letu veljavnosti trenutne zakonodaje v zaščito narodnih skupin je v resnici vse drugo kakor razveseljiva: Nobena narodna skupnost ni zadovoljna; do pomiritve v deželi ni prišlo; nasprotno nad 30 slovenskih aktivistov, ki so se zavzemali za bolj hitro in bolj pravično izpolnitev člena 7, čaka na postopke pred kazenskimi sodišči; avtohtono naselitveno ozemlje koroških Slovencev je bilo, kar zadeva možnost uporabe manjšinskih pravic, po tej zakonodaji skrčeno na eno tretjino, kar zadeva vprašanje dvojezičnih napisov, pa celo na eno šestino!

Po tej zakonodaji obstoja osem različnih kategorij koroških Slovencev! Najžlahtnejša človekova pravica — svobodna uporaba materinega jezika pred uradi in sodišči — je po tej zakonodaji pretežnemu delu slovenske narodne skupnosti zabranjena! Niti v enem samem primeru se zaradi svojega zavzemanja za narodnostne pravice obtoženi Slovenci niso mogli poslužiti pri zagovoru in zlasti ne v postopkih svojega materinega jezika.

Edino, kar se je v tem letu jasno izkazalo, je spoznanje, da s pomočjo navidezno demokratičnih glasovanj in s pomočjo parlamentarno-demokratičnih odločilnih tehnik manjšinskih problemov z večinskim sklepom ni mogoče rešiti! Manjšina je namreč že po svojem bistvu in zlasti številčno vedno manjšina in se zato njeno vprašanje ne more reševati s formalno demokratičnimi kategorijami večine na eni in manjšine na drugi strani. Rešitev manjšinskega vprašanja je mogoča samo v enakopravnem razgovoru s pristojno vlado in zakonodajalcem na eni ter prizadeto manjšino na drugi strani in to na enakopravni osnovi!

Koroški Slovenci smo vedno poudarjali, da smo za take konstruktivne pogovore brez pokroviteljstva na enakopravni osnovi vedno pripravljeni in se tudi zavedamo, da je vprašanje konec konca mogoče rešiti le s kompromisom. Tudi za tako žrtev smo pripravljeni. Če pa to ni mogoče, nam preostaneta le še dve poti: to je internacionalizacija v formalnem smislu, ki je ne želimo, ker smo za notranjo državno rešitev, ali pa konfrontacija.

Ta pa je na žalost že dana, če ugotovimo, da nam preti nad 30 kazenskih postopkov in da morajo tudi še po letu dni žandarji stalno stražiti maloštevilne dvojezične krajevne napise. Če pri tem opozorimo še na večinoma neprijazni tisk in na stalno hujskanje nemških nacionalistov, kakor je prišlo še posebno do izraza v zadnjem času v zvezi z abolicijo postopkov zoper selske fante in z gonjo proti nekaterim gospodarskim načrtom, potem lahko kakor svoječasno južnotirolska narodna skupina trdimo, da se nahajamo na „pohodu v smrt". Posledice in nadaljnji razvoj po tej ugotovitvi na Južnem Tirolskem so znani in ne bi se smeli čuditi, če bi tudi drugje prišlo do podobnega razpleta. Koroški Slovenci odklanjamo silo kot sredstvo politike in ne želimo takega razvoja. Zato zahtevamo čimprej pravično rešitev našega vprašanja v sporazumu s prizadeto manjšino.

dr. Franci Zwitter
predsednik ZSO

Volilna presenečenja

v Furlaniji-Julijski krajini

Minulo nedeljo in ponedeljek so bile v deželi Furlaniji-Julijski krajini deželnozborske in v Trstu posebej tudi še občinske volitve. Izidi volitev pomenijo marsikatero presenečenje, predvsem pa kažejo bistvene razlike glede dežele in občine.

V deželnem merilu sta edino obe najmočnejši stranki — demokristjani in komunisti — v primerjavi z zadnjimi deželnimi volitvami leta 1973 utrdili svoj položaj, vse druge skupine so nazadovale, kot nova grupacija pa se je uspešno uveljavila lista „Per Trieste" (okoli nje so se v glavnem zbrale najbolj konservativne sile, katerih skupni imenovalec je v bistvu protijugoslovanstvo in protislovenstvo, ki se odraža med drugim v odklanjanju osimskih sporazumov). KD je obdržala svojih 26 svetovalcev, KPI je narasla od 13 na 14 mandatov, socialisti so nazadovali od 8 na 5, neofašisti od 4 na 2, socialni demokrati od 4 na 3 in liberalci od 2 na 1 mandat, medtem ko je „nova" lista dobila 4 svetovalce.

Precej drugačni so rezultati v Trstu, kjer so zabeležili nazadovanje vseh strank tako v primerjavi z deželnimi volitvami 1973 kakor tudi v primerjavi s parlamentarnimi volitvami 1976, in sicer brez izjeme v korist liste „Per Trieste", ki je dobila več kot četrtino vseh glasov. Nazadovanje je posebno močno pri KD, ki je zgubila nekaj nad 5 oz. okrog 10 % glasov v primerjavi z letoma 1973 in 1976. Pri neofašistih znaša zguba 6,5 oz. 3,7 %, pri liberalcih 5 oz. 0,5 %, pri socialistih 3,5 oz. 2 %, pri KPI pa 2,5 oz. 6,7 %.

Za Slovence volitve niso prinesle večjih neposrednih sprememb. Slovenska skupnost je tako v deželnem kot v občinskem merilu obdržala po enega odbornika, čeprav je na obeh ravneh zabeležila manjšo izgubo glasov. Sicer pa bodo v deželnem svetu imeli Slovenci tudi v bodoče dva zastopnika, kajti poleg svetovalca Slovence skupnosti dr. Draga Štoke je bil izvoljen tudi komunistični svetovalec Boris Iskra.

Primorski dnevnik v svojem komentarju ugotavlja, da so demokratične sile pri teh volitvah prestale preizkus zrelosti, čeprav bo potreben v novem deželnem svetu napor vseh demokratičnih sil za zagotovitev uspešnega vladanja, da pa so v Trstu žal imele nepričakovan uspeh demagoške parole nosilcev konservativizma in lokalnega nacionalizma.

Odločenost narodov Jugoslavije

da gredo dalje po poti socialistične samoupravne demokracije

V novem kongresnem centru Sava v Novem Beogradu je prejšnji teden — kakor smo poročali že v zadnji številki — zasedal 11. kongres Zveze komunistov Jugoslavije. Potekal je v dneh tridesetletnice znane kominformske „obsodbe" Jugoslavije in njene partije, tako da ni bil le običajna tribuna, na kateri bi polagali obračun o delu po zadnjem kongresu, marveč je prerasel v zgodovinski forum, ki je pred domačo in vso svetovno javnostjo pričal o tridesetletni neodvisni poti, ki jo je prehodila Jugoslavija pod vodstvom ZKJ in njenega predsednika Tita. Bil je prepričljiv dokaz enotnosti vseh narodov in narodnosti Jugoslavije ter njihove odločenosti, da gredo naprej po poti socialistične samoupravne demokracije, ki so jo v minulih osemindvajsetih letih, odkar so izglasovali zakon o samoupravljanju, razvili v podlago pravic in možnosti, da neposredno in demokratično odločajo o vseh vprašanjih svojega dela, življenja in razvoja.

Zato je razumljivo, da je bilo na kongresu zlasti o teh vprašanjih govora tako v poročilih kot v izčrpni razpravi ter v zaključnih dokumentih. Vendar pa razprave niso izzvenele v samohvalno ugotavljanje doseženih uspehov, marveč so bila v ospredju prizadevanja, da bi za bodoče našli še boljše rešitve. Kajti tudi predsednik Tito je naglasil: „Želim poudariti, da mi kot revolucionarji in komunisti nikoli ne smemo zabresti v samozadovoljstvo, doseženi rezultati nam morajo vedno biti spodbuda za nadaljne napore. Naša aktivnost mora neprestano rasti, ker bi njeno slabljenje in nazadovanje ogrožalo vse to, kar smo že dosegli."

In dosegli so res veliko. Samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje se je močno uveljavilo kot oblika demokratičnega usklajevanja različnih interesov, kot oblika skupnega in enakopravnega odločanja. Na tej podlagi in zlasti z dogovarjanjem republik in pokrajin se uspešno rešujejo tudi najbolj zapletena vprašanja skupnega interesa za vse narode in narodnosti Jugoslavije; to krepi njihovo enakopravnost, bratstvo in enotnost ter prispeva k razvoju socialistične samoupravne skupnosti.

„Storili smo veliko v materialnem in družbenem razvoju dežele, v razvijanju in poglabljanju samoupravljanja, krepitvi bratstva in enotnosti, v doseganju vse večje idejne enotnosti in politične stabilnosti družbe, v krepitvi mednarodnega ugleda in položaja naše dežele, „je dejal v zaključni besedi predsednik Tito. „Sprejeli smo dobre in jasne odločitve o poteh nadaljnjega razvoja naše dežele in nadaljnje krepitve ZKJ. Sedaj je najpomemnejše, da jih vsi skupaj in vsak posamično organizirano pričenjamo uresničevati."

Pri tem je opozoril na zelo konkretne naloge ter začrtal zelo jasne smernice, ko je izrazil prepričanje, da bo 11. kongres velika spodbuda za hitrejši razvoj gospodarstva: Mobilizirati moramo vse sile, da odstranimo slabosti, ki niso objektivne narave. Tako moramo, na primer, storiti vse, da ne bo prišlo do nadaljnjega širjenja inflacije, do neupravičenega povečevanja cen, kajti to znižuje standard naših delovnih ljudi in se neposredno odraža v splošnem političnem položaju. Moramo se držati dogovorjenih odločitev pri investicijah in omejiti skupno in splošno poraba v mejah naših možnosti. Gradimo nove tovarne, ki jih že imamo; obstoja težnja, da ima vsak, kar ima drugi. To je treba prenehati, kajti to prinaša škodo naši celotni skupnosti. Prav tako se moramo bolje organizirati tudi pri nastopih na tujih tržiščih. Pri tem bi poudaril, da je med predstavniki našega gospodarstva v tujini dosti ljudi, ki so drug drugemu v napoto. Osebno sem se prepričal o tem — in moram reči, da je to velika sramota. Takšno prakso moramo prekiniti. Naši gospodarstveniki naj se doma dogovarjajo o nastopih na zunanjih tržiščih, ne pa da drug drugemu nelojalno konkurirajo.

Podobno odločne besede, ki slabosti niso olepševale, pa so ravno zato bile konstruktiven prispevek iskanju novih, še boljših korakov v bodočnost, so bile izrečene tudi v večdnevnih razpravah, kjer so delegati iz vseh republik in pokrajin prizadeto diskutirali o vseh vprašanjih notranjega razvoja ter mednarodnega uveljavljanja Jugoslavije. Pri tem pa je bila kot glavni poudarek kongresa, takorekoč njegova poslanica in naloga, predvsem popolna enotnost ZKJ glede ključnih vprašanj nadaljnjega lastnega razvoja in jugoslovanske poti v socializem, trdna odločenost uresničiti nove, najširše perspektive, ki se odpirajo samoupravljanju kot originalni in v svetu zmerom bolj priznani poti, po kateri delavec in z njim sleherni delovni človek postajata gospodarja svoje usode.

Ta nova močna potrditev bratstva in enotnosti vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti ter ponovna enotna potrditev načel samostojne in neuvrščene zunanje politike pa se je še posebej manifestirala v ljubezni, spoštovanju in hvaležnosti, ki jih je kongres izkazal predsedniku Titu. Staturarna potrditev izvolitve Tita za predsednika ZKJ brez omejitve trajanja mandata je bila le formalen zunanji odraz splošnega razpoloženja in volje komunistov, delovnih ljudi, narodov in narodnosti Jugoslavije; navdušenje, ki je Tita vedno spet spremljalo v dvorani in izven nje, je bilo še dosti bolj zgovorno in prepričljivo, saj se je za izkazano priznanje vidno ganjen zahvalil z zagotovilom, da bi ob takšnem zaupanju rad delal še nadaljnjih petdeset let . . .

„Tovariš Tito je voditelj jugoslovanske socialistične revolucije, njen graditelj in neomajni zagovornik samoupravne, neuvrščene nove Jugoslavije; zasluži si ljubezen in spoštovanje vsega ljudstva," je v svojem poročilu o kongresu zapisal vodilni kitajski list Žen Min Ži Bao. Podobno je pisal tudi ostali svetovni tisk, ki je 11. kongres ZKJ soglasno ocenil kot uveljavitev jugoslovanske odločenosti, da ohrani neodvisnost.

UMRL JE:

Albin Bubnič

lik zamejskega novinarja

Po težki bolezni je prejšnji teden umrl Albin Bubnič, dolgoletni novinar Primorskega dnevnika v Trstu. Z njegovo smrtjo so Slovenci v Italiji zgubili požrtvovalnega in vztrajnega borca za njihove narodnostne pravice, predvsem tamkajšnji slovenski novinarji pa zaslužnega sodelavca in tovariša.

Za svoje novinarsko delo je prejel Bubnič troje visokih priznanj: v matični domovini mu je Društvo novinarjev Slovenije podelilo Tomšičevo nagrado za življenjsko delo; italijansko vsedržavno združenje kronistov ga je nagradilo z nagrado „Kronistovo življenje"; tržaška občina pa mu je podelila „Srednjeveški pečat tržaškega mesta" — tri najvišja priznanja, ki jih lahko prejme časnikar.

Toda najlepši spomenik si je Bubnič postavil s svojim vztrajnim delom pri odkrivanju nacističnih zločincev v edinem nacističnem uničevalnem taborišču v Italiji — v tržaški Rižarni, ki je danes italijanski nacionalni spomenik. Če danes svet ve za Rižarno, je to v prvi vrsti zasluga „tržaškega Wiesenthala" — Albina Bubniča.

V častnem spominu pa bomo Albina Bubniča ohranili tudi koroški Slovenci, saj je tudi našim problemom in našemu boju posvečal svojo izredno novinarsko prizadevnost!

Enotnost petih narodnosti

v boju za demokracijo in sožitje

Odpor proti sedanji izrazito diskriminacijski manjšinski zakonodaji tudi eno leto potem, ko je začela veljati, ni utihnil. To najbolje dokazuje prva številka novega časopisa, ki so ga začeli izdajati solidarnostni komiteji za pravice manjšin v Avstriji.

Prva številka novega časopisa je izšla za jutrišnji 1. julij, torej prav za prvo obletnico odredb k zakonu o narodnih skupinah. Časopis, ki bo od jeseni naprej izhajal redno, se imenuje Einheit, poleg tega pa nosi v naslovu še imena Enotnost, Jedinstvo, Egyseg in Svornost — torej je poimenovan v jezikih vseh manjšin, ki žive v naši državi: Slovencev, Hrvatov, Madžarov in Čehoslovakov.

Na osmih straneh velikega fomata prinaša prva številka vrsto poročil in zapisov. Med njimi velja posebej omeniti članek z naslovom „Kreiskys Ladenhüter", ki se bavi z mrtvo rojenimi manjšinskimi sosveti in prikazuje, kako avstrijska vlada „z medom in bičem" skuša spodnesti dosledno odklonilno stališče manjšinskih organizacij do tega instrumenta zasmehovanja manjšinskih pravic. Posebno mesto zavzemajo pogovori s predsednikom ZSO dr. Francijem Zwittrom, predsednikom NSKS dr. Matevžem Grilcem in predsednikom Hrvaškega akademskega kluba Jurico Csenarjem. Novost predstavlja tudi zgodba v slikicah, kratek strip „France, der Postbeamte", ki poleg ostale slikovne opreme poživlja časopis.

Brez dvoma bo novi časopis velika obogatitev solidarnostnega gibanja in dela med avstrijskim prebivalstvom, ki mu bo z živim poročanjem o življenju in težnjah manjšin približal njihove pravične zahteve po enakopravnem obravnavanju in s tem šovinizmu jemal podlago. Tako bo novo glasilo postalo simbol enotnosti v skupnem boju za demokracijo, medsebojno razumevanje in sožitje. Časopis je treba naročiti na naslovu: Grazer Solidaritätskomitee für die Rechte der Minderheiten, Theodor Körnerstr. 49-3-13, 8010 Graz.

Sredstva javnega obveščanja

imajo važno vlogo pri oblikovanju sveta

Vloga tiska, radia in televizije v prizadevanjih za ustvaritev in uveljavitev nove mednarodne gospodarske ureditve — to je bil naslov in je bila hkrati tudi tema mednarodne novinarske okrogle mize, pri kateri je prejšnji teden v Portorožu sodelovalo okoli 80 novinarjev iz več kot 40 držav sveta. Pod pokroviteljstvom gospodarske zbornice Jugoslavije je srečanje organizirala zveza novinarjev Jugoslavije, med udeleženci pa so bili tudi visoki predstavniki političnega in gospodarskega življenja Slovenije in Jugoslavije.

Zbranim novinarjem iz vseh delov sveta je spregovoril tudi predsednik gospodarske zbornice Jugoslavije Ilija Vakič, ki je dejal, da imajo novinarji veliko moč, hkrati pa so tudi nosilci velike odgovornosti. V času, ko je pred sleherno gospodarstvo mogoče postaviti predznak krize in ko so se tudi najbolj razvite dežele sprijaznile z recesijo, je edina rešitev reforma starega in uveljavitev novega gospodarskega reda v svetu, je dejal predsednik Vakič. Eno od orožij za gradnjo novega gospodarskega sistema pa je široko razprostranjena mreža sredstev javnega obveščanja. Zato je bilo na srečanju poudarjeno, da bi v svetu, ki je čedalje tesneje povezan in v katerem nihče več ne dvomi o moči sredstev javnega obveščanja, novinarji lahko s poštenim in vsestranskim obveščanjem ustvarili v javnosti dovzetnost za problematiko mednarodnih gospodarskih odnosov.

Obširneje o razpravi in zaključkih portoroške okrogle mize bomo poročali v prihodnji številki. Glede udeležbe pa je vsekakor značilno, da sta iz Avstrije bila zastopana le dva lista — Extrablatt in Slovenski vestnik, čeprav so bili povabljeni številni drugi časopisi. Izgleda, da so avstrijski oblikovalci javnega mnenja „vzvišeni" nad tako perečimi problemi, kot so na primer mednarodni gospodarski odnosi, čeprav je medtem že splošno znano, da tudi Avtrija ni „otok blaženih".

Postojnska jama

je sprejela 15. milijontega obiskovalca

Svetovno znana Postojanska jama, ki je letos slavila 160-letnico svojega odkritja, je minulo nedeljo zabeležila še drug pomemben jubilej: malo po 15. uri so fanfare na ploščadi pred jamo naznanile, da iz notranjosti tega kraškega bisera prihaja 15. milijonti obiskovalec. Bila je to prikupna 19-letna Angležinja Linda Deakin iz Herthforda, ki na svojem prvem obisku v Jugoslaviji preživlja dopust z materjo in njenimi prijatelji v Opatiji. Vsa presenečena spričo slavnosti, v katere okviru je prejela lepa spominska darila, je „jubilantka" obiskovalka izjavila, da si lepot Postojnske jame ni ogledala zadnjič, marveč se bo vanjo še vračala.

Čestitke in spominska darila sta prejeli še dve nadalnji obiskovalki Postojnske jame: Ingrid Muffler iz Zvez. rep. Nemčije kot 14,999.999. obiskovalec ter Minka Bregar iz Ljubljane kot 15.000.001. obiskovalec. Prva se je z možem in dvema hčerkama na poti v Vrsar, kjer bodo preživeli letni dopust, ustavila v Postojni na nasvet njihovih sosedov, naj nikar ne zamudijo obiska v tej svetovno znani jami; druga pa je bila v jami tokrat že tretjič. Vse tri „jubilantke" pa so soglašale v tem, da bodo še prihajale v Postojno.

Za boj proti lakoti

bi zadostovalo 6 odstotkov sredstev za oboroževanje

V zadnji številki našega lista smo pisali o protislovnosti današnjega sveta, ko je na eni strani dovolj denarja za orožje, na drugi strani pa primanjkuje sredstev za boj proti lakoti. Prav s temi vprašanji se je prejšnji teden bavila tudi mednarodna konferenca v Dubrovniku, ki sta jo organizirala mednarodni sklad „Lačni otrok" in meduniverzitetni center za podiplomski študij.

Na konferenci, ki so se je udeležili strokovnjaki iz številnih držav sveta, so med drugim ugotovili, da bo letos zaradi kronične lakote umrlo 30 milijonov prebivalcev dežel v razvoju. Poudarili so, da je ta najhujši problem držav v razvoju mogoče rešiti le s temeljito spremembo mednarodnih gospodarskih odnosov in predvsem z ustavitvijo oboroževalne tekme, za katero po oceni udeležencev konference na leto porabijo najmanj 300 milijard dolarjev. Če bi od te velikanske vsote prihranili samo 6 odstotkov in ta sredstva porabili za hrano, na svetu ne bi bilo več lakote.

Udeleženci sestanka so odločno zavrnili teorijo, po kateri je velik prirastek prebivalstva držav v razvoju glavni vzrok pomanjkanja hrane. Menili so, da je prebivalstvo temeljna proizvodna sila vsake države in da je z uvajanjem novih odnosov to „nadlogo" mogoče spremeniti v pomemben dejavnik gospodarskega in družbenega napredka.

Dubrovniška konferenca je ponovno potrdila, da je biološka ogroženost tista, ki svetovno skupnost deli v dva nasprotujoča si tabora. Hkrati pa je tudi opozorila, da se lakota širi na območja, kjer je doslej ni bilo. Zato so na primer ameriški strokovnjaki vojno proti lakoti ocenili kot „pogoj za obstanek svetovne civilizacije" in izrazili prepričanje, da tudi za bogate ni napredka, dokler ne bo odpravljen prepad med razvitimi in nerazvitimi.

Kljub dramatičnim podatkom, ki kažejo, da v siromašnih delih zemeljske krogle vsako minuto za lakoto umre 72 ljudi (večinoma otrok) in da višina družbenega bruto proizvoda v tem delu sveta ne presega 70 dolarjev na prebivalca letno, pa dubrovniška konferenca ni bila „uperjena" proti tem številkam, pač pa proti vzrokom teh problemov. V zvezi s tem so udeleženci opozorili, da se v višini povprečne vrednosti evropskega in ameriškega družbenega proizvoda kažejo realni odnosi v sodobnem svetu, ki jih je treba spremeniti. „Bogatim ne gre zameriti, da so bogati, pač pa jim je mogoče očitati, da s svojim ravnanjem ohranjajo pomanjkanje revnih."

Kako pravilne so te ugotovitve in kako upravičene zahteve po spremembi odnosov v mednarodnem gospodarstvu, kažejo tudi naslednji podatki, ki jih je objavila svetovna banka in ki dajejo zanimiv pregled o razdelitvi bogastva današnjega sveta. Po teh podatkih (ki se sicer nanašajo na leto 1975/76, vendar se razmerja niso bistveno spremenila) je najbogatejša država na svetu Kuvajt s 15.190 dolarjev narodnega dohodka na osebo. Drugo mesto zavzema Švica (8.410 dolarjev), potem pa sledijo: Švedska (8.150), ZDA (7.120), Kanada (6.930), Danska (6.810), Norveška (6.760), Zvezna republika Nemčija (6.670), Belgija (6.270) in Francija (5.950). Za socialistične države, ki niso članice svetovne banke, je bil objavljen le približen vrstni red, po katerem ima Sovjetska zveza 2.500 dolarjev letnega dohodka na osebo, LR Kitajska pa 380 dolarjev.

Toda še bolj prepričljiva je naslednja razdelitev, ki kaže, da približno četrtina svetovnega prebivalstva živi v najrevnejših deželah: manj kot 200 dolarjev letnega dohodka na osebo ima 28 držav, med 200 in 499 dolarjev 40 držav, med 500 in 1.999 dolarjev 59 držav, med 2.000 in 4.999 dolarjev 30 držav in več kot 5.000 dolarjev 25 držav.

Prva podelitev bralnih značk na Koroškem

V letošnje vseslovensko praznovanje stoletnice rojstva pesnika Otona Župančiča smo se z različnimi prireditvami in proslavami vključili tudi koroški Slovenci in s tem znova izpričali, da se čutimo živ del narodove celote. V tem okviru se je Slovenska prosvetna zveza odločila tudi za organizacijo prvega tekmovanja za bralne značke med našimi dijaki oziroma šolarji. S tem je mladino še posebej opozorila na lepote slovenske besede in jubilej pesnika Župančiča je bil brez dvoma izredna priložnost, da se pri mladih vzbudi veselje in zanimanje za branje.

Že v začetku leta je povabila SPZ pobudnika tekmovanj za bralne značke pisatelja Leopolda Suhodolčana, da našim prosvetašem obrazloži pogoje in postopek te akcije. In njegov obisk je tudi že rodil prve sadove. Čeprav je začetek še skromen, pa vendarle pomeni lep uspeh, da se je za bralne značke potegovalo okoli 40 otrok: to so bili šolarji ljudske šole na Kotu v Selah ter skupina dijakov slovenske gimnazije iz Dijaškega doma Slovenskega šolskega društva v Celovcu. Prvi so tekmovali odnosno prebrali določeno število slovenskih knjig v okviru Slovenskega prosvetnega društva „Herman Velik" pod mentorstvom skrbne funkcionarke tega društva Marte Velikove, celovški dijaki pa pod skrbstvom vzgojiteljic Obidove, Kavčičeve in Kokotove.

V sredo prejšnji teden pa je bila podelitev prvih bralnih značk na Koroškem. Na željo mladih bralcev in SPZ je značke podelil pisatelj Leopold Suhodolčan, in sicer v spremstvu tajnika SPZ Andreja Kokota najprej v Selah-Kotu, kjer je bila ob tej priložnosti že prava svečanost. Mladi bralci so z vidnim ponosom prejemali značke iz rok znanega pisatelja Suhodolčana, ki se jim je predstavil tudi kot mladinski avtor. S svojim nastopom jih je brez dvoma spodbudil k še bolj pogostemu seganju po lepih knjigah, kajti sklenili so, da se bodo prihodnje leto spet potegovali za bralne značke. Prisrčna pa je bila podelitev tudi v dijaškem domu v Celovcu, kjer je bil pogovor med pisateljem Suhodolčanom ter dobitniki bralnih značk posebno živahen.

Mladi bralci v Selah oziroma na Kotu so se tokrat odločili za Župančičevo bralno značko, medtem ko so se celovški dijaki potegovali tudi še

Pisatelj Leopold Suhodolčan podeljuje bralne značke

za Cankarjevo in Prežihovo značko. Prva uspešno izvedena akcija pa bo gotovo vzpodbudno vplivala tudi na druge otroke v naših društvih ter na ostale slovenske dijake, tako da bo tekmovanje za bralne značke zadobilo še večji obseg. Saj so pred dobrimi petnajstimi leti tudi v Sloveniji začeli s skromnimi rezultati, toda letos so podelili že nad 130.000 različnih bralnih značk, poimenovanih po najbolj znanih slovenskih kulturnikih. To pomeni, da so mladi bralci tekom enega leta poleg obveznega šolskega čtiva prebrali še najmanj pol milijona drugih knjig.

Toliko pomembnejša je odločitev Slovenske prosvetne zveze, da bo s tekmovanji za bralne značke nadaljevala, kajti posebno za našo mladino je potrebno in važno, da goji ljubezen do slovenske in s tem do materine besede.

V naslednjih besedah pa je Slavka Apovnik opisala podelitev bralnih značk v Dijaškem domu SŠD v Celovcu:

V sredo 21. 6. smo se tekmovalci za bralne značke zbrali v klubskem prostoru našega doma. Obiskal nas je pisatelj Leopold Suhodolčan, da nam podeli značke in nam pove kaj o svojem ustvarjanju. Prav on je bil tisti, ki nas je navdušil za to akcijo, ki teče v Sloveniji že 17 let. Vsak, ki hoče sodelovati, mora prebrati pet knjig določenega pisatelja, čigar značko želi prejeti, na primer Župančičevo, Prežihovo, Cankarjevo itd. Značke so razdeljene po letih: najmlajši prejmejo bronasto, starejši srebrno in dijaki višjih razredov zlato značko. Poleg tega pa smo dobili vsak po eno knjigo. Podelitve so se udeležili tudi drugi gojenci doma, ki tokrat še niso sodelovali pri akciji. Prepričana sem, da jih je navdušilo in da bo v prihodnjem šolskem letu dosti več dijakov tekmovalo za bralno značko. Ob tej priložnosti se v imenu vseh dijakov, ki smo prejeli priznanja, zahvaljujem pisatelju Suhodolčanu — ne le za to, ker nas je navdušil za to akcijo, marveč tudi za prijetne ure, ki smo jih preživeli z njim. Zahvala pa velja tudi mentorjem, ki so nas stalno opominjali in spodbujali k branju, to pa gotovo ne samo z namenom, da bi dobili značke, ampak predvsem zato, da bi spoznali slovensko književnost in si bogatili besedni zaklad.

Mladi bralci tekmovalci s svojimi mentorji in pisateljem Suhodolčanom: na levi skupina iz Dijaškega doma SŠD v Celovcu, na desni šolarji iz Sel-Kota.

AULA SLOVENICA
CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5—7

Vljudno vas vabimo na predvajanje filmov

UMETNOSTNI ZAKLADI JUGOSLAVIJE

Skupno 13 barvnih umetniških filmov bo predvajanih v dveh delih, in sicer v ponedeljek 3. 7. in v torek 4. 7. ob 19. uri.

Ljubitelji umetnosti, zlasti dijaki, prisrčno vabljeni!

Šest naših likovnikov

predstavljenih v Celovcu

V četrtek prejšnji teden je bila v veliki galeriji celovškega Doma umetnikov (Künstlerhaus) odprta razstava pod naslovom „6 koroških Slovencev", ki bo odprta še do 4. julija. Z izborom njihovih del so predstavljeni naši likovni umetniki Ernst Arbeitstein, Jože Boschitz, Gustav Januš, Valentin Oman, Zorka Weiss in Johanes Zechner.

Razstava je po mnenju celovških umetnostnih kritikov neenotna, ker je sestavljena po zunanjem kriteriju — namreč materinščini umetnikov; vsebinske povezave pa med njimi ni ne stilistično ne kakovostno. Edini, ki bi ga po vsebini oziroma izpovedi njegovih slik bilo mogoče prepoznati kot Slovenca, je Jože Boschitz, ki ima razstavljeno jedkanico „Biriči pri delu" in risbo „Ne bomo jih pozabili" na temo padlih borcev za svobodo. Vsi ostali umetniki se bavijo s tako imenovanimi občečloveškimi temami in medčloveškimi odnosi, posredovani tudi skozi prikaz narave in pokrajine.

Arbeitstein na šestih oljnih slikah prikazuje ljudi pri delu na polju; slike kažejo močan vpliv Wernerja Berga, po motiviki pa deloma tudi Toneta Kralja. Zechner s senzibilnimi akvareli in laviranimi risbami ustvarja subtilno in nežno čustveno situacijo. Na drugi stilistični ravni dosega isti učinek s svojimi zimskimi slikami tudi Zorka Weiss, ki prav tako varčuje z barvami in uporablja samo najbolj nežne pastelne tone. Valentin Oman dela z novo tehniko in s svojimi petimi „Sledovi v asfaltu" potrjuje suverenost v ravnanju z materialom in v oblikovanju svojih opazovanj. Prostorsko pa razstavo „obvladuje" Gustav Januš s svojimi gumijastimi „Šablonskimi figurami", kjer se človek kot šablona pojavlja tako razporejen v prostoru in viseč kot marioneta na vrvi, kakor tudi kot ploskev v pokrajini, abstrahirani v zemljevid.

Protislovna, pa morda ravno zaradi tega zanimiva razstava, ki jo spremlja tudi lično oblikovan katalog, je vsekakor razveseljiv dogodek, saj pomeni prvo takšno predstavitev sodobne likovne umetnosti koroških Slovencev.

TONE ZORN 14

Manjšinsko vprašanje

in jugoslovansko-avstrijski odnosi

Predstavnik zveznega sekretariata za zunanje zadeve je ob tej priložnosti omenil tudi možnost odpoklica jugoslovanskega veleposlanika iz Avstrije.[103]

Očitno je, da so na Dunaju uvideli, da so šli predaleč,[104] pri tem pa so skušali ustvariti vtis, da je Ljubljana tista, ki je pričela popuščati. Pri tem so avstrijska občila kazala na izjavo predsednika SR Slovenije Sergeja Kraigherja, ki je v zvezi z izjavo avstrijskega predsednika Kirchschlägerja glede obveznosti Avstrije do narodnih manjšin podčrtal, da bodo Jugoslovani „znali konstruktivno ceniti vse konkretne ukrepe avstrijskih oblasti, da se ugodi zahtevam slovenske in hrvaške manjšine . . ."[105]

Predsedniku Kirchschlägerju se je s pomirljivo izjavo pridružil tudi avstrijski zunanji minister Bielka-Karltreu z zagotovilom o dobrih avstrijsko-jugoslovanskih odnosih.[106] Končno se je avstrijski „vihar v kozarcu" končal z vrnitvijo avstrijskega ambasadorja v Jugoslavijo[107] in Dunaj je napovedal vrnitev jugoslovanskih dobrin, ki so jih „Nemci" med drugo svetovno vojno naropali v Jugoslaviji.[108]

Dne 14. julija so delegati v skupščini SFR Jugoslavije postavili Milošu Miniču vprašanje, ali so v odnosih z Avstrijo nastopili kaki novi elementi. „V novejšem času je avstrijska vlada sprožila konkretne pobude in napravila pozitivne korake, zlasti glede tistih vprašanj, ki že 20 let otežujejo medsebojne odnose," je odgovoril Minič in nadaljeval: „Najprej je bilo doseženo soglasje o vrnitvi kulturnih dobrin . . . Hkrati so se na Dunaju začela . . . pogajanja o vrnitvi arhivov in upamo, da se bodo uspešno končala. Avstrijska vlada je nadalje po večletnem odklanjanju dovolila določenemu številu svojih državljanov, ki so se kot partizani borili v vrstah narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije, da sprejmejo jugoslovanska vojna odlikovanja. Nedavni stiki med predstavniki naše manjšine, ki živi v Avstriji, in avstrijsko vlado napovedujejo ugodnejši pristop k izpolnitvi tistih obveznosti iz državne pogodbe, ki zadevajo položaj in pravice naših narodnostnih manjšin v Avstriji, seveda pa se bo še videlo, kaj bo tu storjeno." Poudaril je tudi, da so konkretni ukrepi za ureditev odprtih vprašanj iz državne pogodbe edina pot in način, kako premagati ovire in težave v medsebojnih odnosih, kar hkrati ustvarja možnosti in pogoje za vsestranski razvoj dobrega sosedskega sodelovanja z Avstrijo, to pa je v globokem in trajnem interesu Jugoslavije in po našem prepričanju v trajnem interesu obeh sosednih držav."[109]

Proces zboljševanja odnosov med obema državama je v prihodnjih dneh potrdil tudi sestanek Tito-Kreisky na helsinški konferenci o evropski varnosti in sodelovanju. Videti je, da je do sestanka prišlo predvsem po prizadevanju avstrijske diplomacije, med temami razgovora pa je bilo tudi najavljeno „štetje posebne vrste."[110]

O odnosih z Avstrijo je v prvih dneh septembra govoril tudi predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Andrej Marinc. Poudaril je, da je Jugoslavija svoje stališče glede odnosov z avstrijsko sosedo „jasno in odločno izrazila" ob dvajsetletnici podpisa avstrijske državne pogodbe, zatem pa dejal: „Naši ljudje so upravičeno vznemirjeni, ko so ob naših mejah (v Avstriji) prirejali neonacistična zborovanja (ter) ob šovinističnih napadih na koroške Slovence. Vendar so vsa ta dogajanja le pripeljala do bolj treznega razmišljanja na avstrijski strani, prišlo je do prvih premikov pri urejanju odprtih vprašanj", med njimi tudi do začetnega dialoga med avstrijsko vlado in neposredno prizadeto manjšino. Glede bodočega sodelovanja z Avstrijo pa je Marinc podčrtal, da „je razumljivo, da se takšno sodelovanje lahko razvija ugodneje, če medsebojnega vzdušja ne motijo napadi in dogodki, kakršni so bili v preteklosti, ter, če se mednarodno sprejete obveznosti izvršujejo v dobri veri in z dobro voljo".[111] Jugoslavija je tudi pričakovala, da bo avstrijska vlada v pogovorih s slovensko in hrvaško manjšino prišla do stvarnih rešitev in da bo izpolnila svoje z državno pogodbo določene mednarodne obveznosti.[112]

Dalje omenjamo opozorilo predsednika republiške konference SZSL Slovenije Mitje Ribičiča, dano skupini avstrijskih časnikarjev, ki so tiste dni obiskali Slovenijo. Poudaril je, da smo se v avstrijsko-jugoslovanskih odnosih znašli na križišču. „Kriza medsebojnega zaupanja je nekako premagana — je nadaljeval — toda težave, ki so se iz raznih vzrokov pojavile v teh odnosih, še niso v celoti odstranjene." Zlasti je Ribičič podčrtal nerešeno vprašanje obeh manjšin, slovenske in hrvaške, ter naglasil, da je „ravno to vprašanje . . . še vedno merilo za dobrososedske odnose in lahko v eni ali drugi obliki vpliva na razvoj teh odnosov". Opredelil je tudi jugoslovanski pogled na „štetje posebne vrste" ter omenil, da Jugoslavija ne protestira proti zbiranju statističnih podatkov, ampak proti temu, da bi bilo od takega ugotavljanja odvisno uveljavljanje manjšinskih pravic. „Teh pravic se ne da omejevati s preštevanjem — to je naše stališče, na katerem vztrajamo zaradi našega načela, da število ne sme biti merodajno za pravice". Ob koncu pa je opozoril, da Jugoslavija vztraja pri vseh zahtevah, navedenih v njenih diplomatskih notah. „Toda Avstrija ne sme misliti, da je rešitev drugih vprašanj cena za počasnejše reševanje manjšinskega vprašanja."[113]

(Dalje v prihodnji številki)

103 Prav tam. Napoved odpoklica je močno odmevala v avstrijskem tisku (prim. avstrijski tisk z dne 23. maja).

104 Prim. Kärntner Tageszeitung, 29. maj 1975, št, 75

105 Delo, 3. junij 1975, št. 128; avstrijski tisk z dne 3. in 4. maja.

106 Kärntner Tageszeitung, 5. junij 1975, ter Kleine Zeitung istega dne, št. 124.

107 Arbeiter Zeitung, 6. junij 1975, št. 128.

108 Arbeiter Zeitung, 6. junij 1975, št. 128

109 Delo, 15. julij 1975, št. 163.

110 Delo, 31. maj 1975, št. 176; Salzburger Nachrichten, 31. maj 1975, št. 172.

111 Delo, 6. september 1975, št. 205.

112 Prim. izjavo M. Miniča ob sprejemu delegacije obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev, Zveze slovenskih organizacij in Narodnega sveta koroških Slovencev 19. septembra 1975. Delo, 17. september 1975, št. 217.

113 Slovenski vestnik, 19. september 1975, št. 38.

Kar ne sme biti resnica ni resnica ali brezupni napor koroških kristjanov

Akcija koroških kristjanov za sporazumevanje narodnih skupin je priredila v ponedeljek diskusijo o knjigi Avstrija in njeni Slovenci, ki sta jo napisala avstrijska zgodovinarja Haas in Stuhlpfarrer. Diskutirala sta Haas in dvorni svetnik Einspieler; Haas je v kratkih besedah podal bistveno vsebino razprave. Dvorni svetnik Einspieler je že kar začetka napovedal, da bo zavzel stališče h knjigi le kot „privatnik" in ne kot podpredsednik zgodovinskega društva za Koroško, ki da baje sploh ne obstoja. Nazadnje pa je le pokazal, da ne more iz svoje kože. Govoril je verjetno kot podpredsednik druge organizacije oziroma kot njen vodilni funkcionar, ko je našteval glavne probleme, ki pa so očitno bolj njegovi „glavni problemi".

Verjetno številno publiko sploh ni presenetilo, ko je Einspieler govoril o knjigi kot o „zasežnem paketu očitkov", ki da jih v tako kratkem času ni mogoče ovreči. Menil je, da bi morala avtorja osvetliti zgodovinska ozadja razvoja in da se domneve nikoli ne morejo sprejeti kot fakti. Na katere „domneve" je pri tem mislil, dvorni svetnik raje ni povedal. Nadalje je očital avtorjema, da sta razpravo napisala iz „zornega kota slovenskega zgodovinopisja", da v knjigi srečava „znance iz slovenske historiografije" in da so v razpravi sploh prikrajšani nemški Korošci. Tem očitkom bi lahko dodali odgovarjajoče izraze, ki jih gotovi krogi radi uporabljajo pri svojih političnih nastopih — manjvrednost slovenske kulture (znanosti), kranjski hujskači, na dvojezičnem Koroškem so diskriminirani Nemci in ne Slovenci. Einspieler je vsakdanji politični jezik spretno prilagodil dani potrebi.

Diskuzija je po teh ugotovitvah dvornega svetnika in po nekaterih njegovih nepreciznih izjavah šla pot, ki jo je vsak lahko predvideval. Diskutanti o problemih, ki jih sogovornik noče priznati kot probleme in čeprav jih je moral že zdavnaj dojeti kot take, je pač težko početje. Tako tudi ni presenetilo, da gotovi ljudje nočejo priznati niti virov iz avstrijskih arhivov, če govorijo v prid ugotovitvam objektivnega zgodovinopisja oziroma v prid slovenskih trditev. Tako je Einspieler med drugim menil, da „noben človek" ne more vztrajati pri trditvi, da je bilo izgnanih po letu 1920 iz Koroške 52 učiteljev, ki so po svoji pristojnosti spadali na Koroško. Prav okoli šolstva je potekala glavna debata. Zanimivo je bilo predvsem zasledovati, kako detailirano pozna Einspieler zgodovino šolske problematike, kar navaja h sklepu, da morajo le še nekje obstojati viri, arhivski material, pa čeprav je dostopen le gotovim ljudem. Ravno v primeru privatne ljudske šole v Šentrupertu pri Velikovcu, ki so jo koroški Slovenci hoteli po letu 1920 poživiti, pa se je izkazalo, da je diskutant pred forumom naenkrat poznal le tisti del virov, ki je govoril njemu v prid. O številu otrok za to privatno slovensko osnovno šolo Einspieler pred občinstvom nič ni vedel, kot tudi ni poročal o akcijah proti tej šoli, o njenem protislovenskem ravnatelju — pa čeprav je to bil slovenski duhovnik iz mežiške doline — kot tudi ni poročal o delovanju nemških nacionalcev, ki je privedlo do tega, da je naposled ostalo število otrok tako nizko kot mogoče. Kje so tu ostala „historična ozadja razvoja"?

Ob vsem tem se je dvorni svetnik spomnil še svoje druge funkcije in govoril o „glavnih problemih", to je o porazdelitvi manjšine na geografskem naselitvenem prostoru, „pravi številčno sorazmerni" moči manjšine in o rešitvi, ki bi odgovarjala sedmemu členu avstrijske državne pogodbe. Kaj Einspieler pod vsem tem razume nam bo verjetno povedal ob priložnosti kakega zborovanja, kjer pa ne bo več nastopal kot privatnik. Za bolj jasne besede dvornega svetnika prireditelj ni bil „ta pravi".

Pesem iz 4000 grl

V soboto in nedeljo se je v Šentvidu pri Stični odvijal 9. slovenski pevski tabor, v okviru katerega je nastopalo 120 pevskih zborov s skupno 4000 pevci. To je bila mogočna manifestacija slovenske pesmi, ki je bila hkrati posvečena partijskim kongresom ter 100-letnici rojstva slovenskega pesnika Otona Župančiča.

Poleg domačih pevskih zborov so bili zastopani tudi pevski zbori iz zamejstva — iz Italije, Madžarske in Avstrije. Koroško je zastopal mešani pevski zbor SPD Radiše, ki ga vodi Šimej Wrulich. Kot posebnost tega slovenskega pevskega tabora je bilo petje združenih pevskih zborov ob spremljavi delavskih godb, ki so zapeli šest pesmi, zlasti koroških ljudskih, pri čemer so simbolično dirigirali dirigenti iz raznih slovenskih predelov. Med temi je bil tudi naš pevovodja Vladimir Pružnik iz Železne Kaple, kar je seveda izredno priznanje. Ni pretirano, če naglasimo, da so prireditelji tega velikega pevskega tabora dali nekakšen poudarek prav koroški slovenski pesmi, kar je znak tesne povezanosti matične dežele Slovenije s koroškim slovenskim življem, ki se mora trdo boriti za svoj narodni obstoj. Med posameznimi zbori, ki so nastopali je žel velik aplavz naš radiški mešani zbor zlasti ob Kernjakovi pesmi „Rož, Podjuna, Zila", ki je že znana po vsem slovenskem prostoru. Kakor so včasih ljudski tabori budili oziroma osveščali Slovence, tako igrajo ti pevski tabori danes podobno vlogo, ko ustvarjajo bratsko povezanost med vsemi Slovenci ne glede na državne meje, ki jih ločijo. Pesem ne pozna meja in prav zato je naša pesem dejavnik povezovanja ne le med Slovenci temveč med vsemi narodi sveta. Pesem ima torej plemenito poslanstvo in prav zato jo goji slovensko ljudstvo še s posebnim zanosom in ljubeznijo. Šentvid pri Stični je eno največjih žarišč na svetu, kjer se nastopa v tako množičnem številu. Devet takšnih nastopov že pomeni tradicijo, ki jo bo treba vsekakor vztrajno nadaljevati.

Udeleženci srečanja so ob koncu sprejeli pozdravno pismo predsedniku Titu s prošnjo, da bi pri prihodnjem 10. srečanju prevzel pokroviteljstvo. Ne nazadnje naj še omenimo, da je vsak dirigent dobil plaketo in darilo, zbori pa diplome s priznanji.

Uspeli zaključni prireditvi

V teku enega tedna sta imeli obe dvojezični strokovni šoli — kmetijsko gospodinjska šola v Št. Rupertu in strokovna šola za ženske poklice v Št. Petru pri Št. Jakobu, zaključno prireditev z razstavo šolskih izdelkov. Strokovna šola za ženske poklice v Št. Petru je ob tej priložnosti tudi obhajala 70-letnico obstoja šole. Obe prireditvi sta bili odlično obiskani in tudi dobro pripravljeni, kar priča o popularnosti in strokovnem znanju obeh šolskih zavodov.

Kot že omenjeno je šentpetrska strokovna šola na nedeljski zaključni prireditvi obhajala tudi 70-letnico obstoja zavoda šolskih sester. Leta 1908 je na pobudo župnika Ražuna bila zgrajena narodna šola, v kateri so poučevale šolske sestre v slovenskem jeziku. Z zasedbo Avstrije po nemških fašistih so se začeli težki časi za šolske sestre, ki so morale takoj po vdoru nemških sil v sosednjo Jugoslavijo, v pregnanstvo. Po osvoboditvi so šolske sestre spet prevzele opustošeno šolo, ki je bila last Slovenskega šolskega društva. Leta 1957 so za 1,4 milijona šilingov postale lastnice šole, kjer pridno gospodarijo in strokovno vzgajajo našo žensko mladino v napredne gospodinje in kmetice.

Podobna situacija je tudi v Št. Rupertu pri Velikovcu, kjer je bila zaključna prireditev en teden poprej. Tudi tam so bile v zadnji vojni pregnane sestre, ki so po vojni morale znova začeti z obnovo opustošenega posestva. Od tedaj naprej pa se je status šole zboljšal. Na osnovi kmetijskega šolskega zakona so si sestre končno priborile enoletno strokovno šolo za kmetijstvo, ki hkrati odgovarja tudi obisku politehničnega leta. Obe strokovni šoli sta poleg slovenske gimnazije v Celovcu pomembna dejavnika pri osveščanju in izobrazbi našega človeka. Zato je tudi razumljivo, da sta obe zaključni prireditvi imeli temu primeren odziv, saj so se jih poleg domačega prebivalstva in staršev gojenk, udeležili tudi visoki predstavniki šolske oblasti, jugoslovanskega konzulata v Celovcu in naših narodnih organizacij.

Ob 75-letnici svojega obstoja vabi Slovensko prosvetno društvo „Rož" v Št. Jakobu v Rožu na

koncert slovenske pesmi

ki ga izvaja priznani AKADEMSKI PEVSKI ZBOR „TONE TOMŠIČ" iz Ljubljane pod vodstvom Jožeta Fürsta.

Kraj in čas: v ponedeljek, 10. julija 1978 ob 20. uri v farni dvorani v Št. Jakobu v Rožu.

Ljubitelji slovenske narodne in umetne pesmi prisrčno vabljeni na ta koncert 60-članskega pevskega zbora, ki šteje med najboljše jugoslovanske zbore in ki po nekaj letih prvič spet gostuje na Koroškem.

POVEŽITE DOPUST Z VAŠO NADALJNJO IZOBRAZBO!

Razpis seminarjev v poletnih mesecih

Slovenska prosvetna zveza razpisuje v letošnjem poletju različne seminarje, ki služijo izpopolnjevanju naših strokovnih kadrov na prosvetnem področju. Seminarje vodijo priznani strokovnjaki Zveze kulturnih organizacij Slovenije.
Razpored seminarjev:

SEMINAR ZA PROGRAMSKE VODJE KLUBSKIH DEJAVNOSTI
od 26. junija do 2. julija 1978 v Kopru

SEMINAR ZA REŽISERJE LUTKOVNIH SKUPIN
od 26. junija do 4. julija 1978 v Šibeniku

SEMINAR ZA REŽISERJE IN MENTORJE PIONIRSKIH IN MLADINSKIH GLEDALIŠKIH SKUPIN
od 10. do 15. julija v Kopru in istočasno

NADALJEVALNI SEMINAR ZA REŽISERJE GLEDALIŠKIH SKUPIN
od 10. do 15. julija 1978 v Kopru

Ni nam treba posebej poudarjati potrebe takšnih seminarjev, kajti pri prosvetnem udejstvovanju nam manjka ustreznih strokovnih sodelavcev, ki bi pospešili kvalitetno rast kulturnih dejavnosti naših prosvetnih društev.
Podrobnejše informacije dobite na sedežu Slovenske prosvetne zveze v Celovcu, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50.

VSE STROŠKE BIVANJA NA SEMINARJU KRIJE SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA.

Program seminarjev poteka vsak dopoldan, tako, da imajo seminaristi možnost popoldneve izkoristiti za kopanje v morju.

TOREJ IZKORISTITE EDINSTVENO MOŽNOST — POVEŽITE VAŠ DOPUST Z IZBOLJŠANJEM VAŠEGA ZNANJA!

P. S.: Iščemo še ljudi, ki bi bili pripravljeni delovati v okviru lutkovne skupine. Lutkovna skupina SPZ bo v mesecu avgustu na skupinskem seminarju naštudirala posebno lutkovno igro. Prijave pravtako na naslov SPZ.

Delegacija Zveze združenj borcev NOB z Jesenic na obisku ZKP

Pretekli petek 16. junija je bila na obisku pri Zvezi koroških partizanov 6-članska delegacija Zveze združenj borcev NOV z Jesenic. V pogovoru, ki je potekal v prostorih celovškega dijaškega doma v Tarviser Straße, so poleg delegacije z Jesenic sodelovali še tajnik Zveze slovenskih organizacij dipl inž. Feliks Wieser, tajnik Slovenske prosvetne zveze Andrej Kokot, podpredsednik Slovenske prosvetne zveze Jožko Hudl, sekretar Zveze koroških partizanov Lipej Kolenik in žena predsednika Zveze koroških partizanov Mira Prušnik. Kot gost pa se je pogovora udeležil tudi predsednik Kulturne skupnosti Ravne na Koroškem tov. Jože Košuta. Na samem začetku je spregovoril tajnik Zveze slovenskih organizacij tov. Feliks Wieser o političnem in gospodarskem položaju ter o položaju dvojezičnega šolstva na Koroškem. V nadaljevanju je potekal pogovor o medsebojnem sodelovanju na področju kulture, športa in mladinskega dela.

Povezava med Jeseničani in koroškimi Slovenci obstoja, kar je bilo razvidno iz pogovorov, že desetletja, ki pa naj bi se sedaj še bolj utrdila in razširila na vsa področja našega udejstvovanja, predvsem pa na področju mladinskega dela in pa seveda na področju medsebojnega sodelovanja naših članov Zveze koroških partizanov s člani Zveze združenj borcev NOV z Jesenic.

Prva večja skupna akcija je planirana za mesec oktober in to v obliki srečanja borcev, mladine in kulturnikov iz južne Koroške in Jesenic v Gozdu Martuljek na Gorenjskem. Tej prvi skupni akciji pa naj bi, na željo vseh navzočih, sledilo še veliko drugih in to ne samo v povezavi z Jeseničani, temveč naj bi se te akcije razpletle tudi na vsa druga področja Slovenije.

Alojz Krištof — 60-letnik

V sredo 14. junija je v krogu družine obhajal svoj 60. življenjski jubilej poslovodja Kmečke gospodarske zadruge in prejšnji dolgoletni poslovodja posojilnice v Pliberku Alojz Krištof iz Šmihela.

Našega jubilanta poznamo vsa povojna leta ne samo kot poslovodjo zadruge, temveč tudi kot aktivnega dejavnika na vseh področjih našega narodnega življenja. Vedno je med prvimi ko gre za pravice naše skupne usode, to je za pravice naše narodne skupnosti. Naš slavljenec je eden tistih, ki je bistveno doprinesel k temu, kar se je ustvarilo v Pliberku v korist naše narodne skupnosti. Je tudi eden tistih, ki se nikoli ne sprašuje ali spada to ali ono v njegov delokrog ali ne. On rad pomaga povsod, kjer gre za narodov blagor. In tako ima tudi velike zasluge kot dolgoletni knjižničar SPD „Edinost" v Pliberku, ko z veliko ljubeznijo širi med našim ljudstvom tiskano besedo — slovensko knjigo.

Vemo, da tovarišu Lojzu ni bilo vedno lahko. Vsa povojna leta je moral trdo in pošteno delati, da si je ustvaril dom in družino. In ker je bil vztrajen in delaven, je dosegel to kar si je želel. Danes kot 60-letnik lahko le ugotovi, da tudi delo za narod, ki ga je vlagal, ni bilo zastonj, saj se je le ohranilo in širilo to, za kar se je prizadeval vsa leta.

Jubilantu iskreno čestitamo in mu želimo, da bi bil tudi v prihodnje tako zavzet za našo narodno stvar kot je bil do sedaj. Da pa bi bilo to mogoče, mu želimo predvsem mnogo sreče in zdravja v nadaljnjem življenju.

ČESTITAMO

Po končanem študiju sta danes na celovški univerzi prejela podelitev naslova magister

Toni Schellander iz Moščenice (slavistika) in

Mary Wieser iz Slovenjega Plajberka. Po prevajalskem izpitu na graški univerzi je sedaj napravila tudi diplomski izpit na celovški univerzi, ki je bil prvi, ki je potekal v celoti v slovenščini. Tudi diplomska naloga je bila pisana v slovenščini.

Obema novima magistroma iskreno čestitamo.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

Pomagajte nam zgraditi kulturni dom

Slovensko prosvetno društvo „Danica" iz Št. Vida v Podjuni obstaja že nad 60 let. Iz prvotnega izobraževalnega društva sta kmalu stopila v ospredje pevski zbor in igralska skupina. Samo za časa druge svetovne vojne je bilo društvo prisiljeno utihniti. Po barbarskem razdejanju vsega društvenega imetja so se prosvetaši kmalu spet zbrali. Društvo je znova zaživelo ter spadalo potem vsa leta med zelo marljiva.

Tudi danes je „Danica" enako delavna. V njenih vrstah se aktivno udejstvujejo zastopniki vseh starosti in vseh stanov. V bistvu se to odigrava v petih sekcijah: v otroški, mladinski in odrski skupini, v vokalno-instrumentalnem ansamblu Trio Korotan ter mešanem pevskem zboru Danica.

Otroška in mladinska skupina prirejata razne manjše nastope, kot so materinski dan, miklavževanje, otroški pust itd. Igralci se naučijo letno vsaj eno igro, s katero potem gostujejo po južni Koroški. Težišče društvenega delovanja pa je na pevskem področju. Zbor in trio sta prodrla v zadnjih letih tudi preko regionalnih mej. Tako ima zbor prijateljske stike s pevskimi društvi na Gradiščanskem, v Jugoslaviji, Italiji in Nemčiji. V vseh omenjenih deželah je Danica že večkrat gostovala.

Ob nastopih za domačine pa imata zbor in trio zlasti poleti tudi koncerte in koroške večere za turiste, ki pridejo na dopust v okolico Klopinjskega jezera. Vokalno-instrumentalni ansambel Trio Korotan s pevci pa je sodeloval že večkrat pri internacionalnih nastopih. Njegova najdaljša turneja doslej je bila v Kanado in Združene države Amerike.

V minulem letu 1977 je društvo povprečno enkrat na teden ali kako prireditev organiziralo ali kje sodelovalo, da o vajah in sejah sploh ne govorimo.

Pri vsej tej razgibanosti pa naleti društvo vedno spet na isto težavo, da nima lastnih društvenih prostorov. Nastope v domačem kraju je prisiljeno imeti v gostilniških prostorih, ki nikakor niso pripravni za pravo prosvetno udejstvovanje. Štiridesetčlanski pevski zbor mora vaditi v majhni sobi v župnišču. Vse ostale skupine pa so prisiljene, da se shajajo večinoma pri privatnikih.

V času svojega delovanja je društvo gotovo dosti prispevalo k dvigu splošne kulture in še posebej k ohranitvi in spoštovanju materinega jezika. Da bi pa moglo tudi v bodoče delati v enaki meri, so za to potrebni razni predpogoji. Mednje spadajo času primerni prostori za shode, vaje in prireditve. Želja po gradnji lastnih društvenih prostorov je že stara. Sedaj pa smo na tem, da jo uresničimo. Ker pa financiranje tega projekta daleč presega našo zmogljivost, se obračamo na vas vse, ki vam naša beseda in pesem nekaj pomenita, da nas po svojih močeh podprete.

Naša bančna zveza je: Posojilnica Dobrla vas, konto št. 3002, za Danico. Poslužite se, prosim, priložene položnice! Za vaš dar se vam že v naprej zahvaljujemo.

Pestra dejavnost naših planincev

V soboto in nedeljo 10. in 11. junija smo bili slovenski planinci na Koroškem gostje planinske sekcije Avto Celje iz Celja. Čeprav so bili stiki navezani šele letos januarja meseca obstoja med obema društvoma že prisrčno in tovariško sodelovanje. Prvo srečanje je bilo v mesecu marcu na Bleščeči, kjer so bili Celjani naši gosti. Tokrat pa je bilo obratno gostitelji so bili celjski planinci in pa podjetje Avto Celje.

Že v Celju, kjer smo se srečali, smo bili prisrčno sprejeti. Planincem so se pridružili tudi predstavniki podjetja z direktorjem Ivanom Požlebom na čelu. Pokazali so nam znamenitosti Celja — pokrajinski muzej, muzej NOB in pa tudi posebnost Celja, celjski grad, kjer so nas v viteški sobi gostišča bogato pogostili in v spomin na to srečanje podelili lepo darilo. Ob tej priložnosti nam je tovariš direktor orisal posebnosti mesta Celja in pa seveda podjetja, ki zaposluje okrog 400 ljudi ter izrazil solidarnost z bojem koroških Slovencev za svoje pravice

Nas koroške planince je predvsem presenetilo, s kakšno prisrčnostjo smo bili sprejeti, ne samo od planincev, ki so nas povabili, temveč tudi od vodstva podjetja Avto Celje oziroma tovariša direktorja. Od planincev smo zvedeli, da v okviru podjetja deluje še mnogo drugih športnih organizacij in da so vse deležne podpore podjetja. Skratka v podjetju vladajo prisrčni tovariški odnosi, kar je seveda v veliko korist vsemu delovnemu kolektivu.

Na dvorišču podjetja Avto Celje smo se poslovili od tovariša direktorja in sodelavcev ter s planinci odbrzeli z avtobusom skozi romantično Savinjsko dolino in lepih turističnih krajev Luče, Solčava v Logarsko dolino. Na koncu doline pod mogočnim slapom Rinka smo se začeli vzpenjati — tokrat seveda peš — proti našemu cilju Fruschaufovem domu, ki kraljuje v eni najlepših slovenskih krnic — na Okrešlju. Naslednji dan smo se hoteli povzpeti na Kamniško sedlo, vendar poslabšanje vremena nam je to namero prekrižalo. Kljub temu smo s celjskimi planinci preživeli v koči nekaj izredno prijetnih ur, ki nam bodo ostali v nepozabnem spominu. Ob slovesu smo se zmenili, da bo naše naslednje srečanje na Koroškem in sicer v obliki vzpona na najvišji vrh Ziljskih Alp — Reißkofel. Tem potom se celjskim planincem in tovarišu direktorju za prisrčni sprejem, ki smo ga bili deležni iskreno zahvaljujemo.

V soboto 17. junija so Bleščečo oziroma našo planinsko postojanko „Kočo nad Arihovo pečjo" obiskali planinci PD Iskra iz Kranja. Ob tej priložnosti so izletniki obiskali tudi nekdanji partizanski bunker pod Arihovo pečjo, kjer je meseca februarja leta 1945 bilo ubitih 8 partizank in partizanov. Takratni preživeli borec Bogo Mohor-Ston, ki je bil med organizatorji tega srečanja, je v okviru pozdravnih besed tudi orisal potek tragedije pod Arihovo pečjo, kjer je on samo po srečnem naključju takrat ušel smrti. Zaradi slabega vremena, je bil folklorni nastop in nadaljevanje srečanja pri Miklavžu v Bilčovsu, kjer so Iskraši predali našemu društvu lepo darilo v obliki slike, ki predstavlja planinski dom v Tamarju.

Kljub slabemu vremenu je bilo srečanje z Iskraši prisrčno in koristno, saj so takšna srečanja prežeta z iskrenim tovarištvom. Brez povezave z matičnim narodom je vsaka manjšina še bolj podvržena samovoljnosti večine in to pomeni po navadi njeno smrt.

Minulo nedeljo je Bleščečo planino, kljub slabemu vremenu, saj je pošteno deževalo, obiskalo nad sto planincev iz Ljubljane in Mežiške doline. Najstarejša udeleženka je bila 88-letna gospa Spicarjeva, koroška rojakinja in vdova po prof. Jaki Šicarju, ki je dramatiziral Miklovo Zalo. Skupino planincev iz Ljubljane je pripeljal znani vodič in poznavalec Koroške Luka Kočar, ki že enajst let vodi slovenske planince po Koroški. Kljub slabemu vremenu je bilo, v do zadnjega kotička nabiti koči, izredno prijetno vzdušje. Med našimi planinci in izletniki iz Slovenije je prišlo do novih poznanstev in prijateljskih stikov, ki so viden dokaz bratske povezave med Slovenci v zamejstvu in v matični domovini.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja" v Železni Kapli vabi na tradicionalno

5. POLETNO NOČ

ki bo v soboto 8. julija 1978 s pričetkom ob 20. uri pri kopališču (Bad Espresso) v Železni Kapli - ob vsakem vremenu. Zabaval in igral bo ansambel „Korali"
Obiskovalcem bodo med drugim na voljo izbrane specialitete na žaru in domače jedi.

Prisrčno vabljeni!

JANEZ ŠVAJNCER 26

Pridi k potoku

„Veste, tovariš ravnatelj, jaz na njenem mestu ne bi skočil v vodo. Pogledam okrog sebe in sem še kar zadovoljen. Tole sonce pa tale zrak. Kaj še hočem več. Težave so bile in bodo. Zaradi nesrečne ljubezni pa sploh ne bom delal samomora."

„Dekle je vendarle bilo nekaj posebnega. Če samo pomislimo nanjo. Njena bela polt in lica, kakor da jih je slikar pobarval. Vabljiva vsestransko. Zasmejala se je zvonko, da je še sogovornika potegnila za sabo. Ali zares ne obsojaš moškega, ki je bil povzročitelj vsega zla?"

„Tovariš ravnatelj, če vi zahtevate od mene, da soglašam, tu moje roke." Gregor Šipek je izprožil desnico in jo povesil, ker se je ravnatelj obrnil od njega in pričakal Dragico Flis. Odgrnila je veje, pohitela k njemu in vzkliknila: „Brrrr! me je streslo. Ne smem pomisliti na Magdo. Takoj me potegne k tolmunu."

14

V hiši za točilnico je bila nekoč trgovina z mešanim blagom. Že nekaj let so bila s pločevino obdana vrata zapahnjena. Čeznje je bil nataknjen železen ploščat drog z žabico na spodnjem koncu. Trgovec Repič je hodil zmeraj počasneje, dokler ni nekega dne obmiroval in se ni več premaknil iz hiše. Na jesen je umrl, žena Zofija je šla za njim na pomlad. Oba sta imela lep pogreb. V sprevodu je bilo največ njunih nekdanjih kupcev. Sive in gole glave so korakale sklonjeno, ženske so drobile korake spredaj, oči vseh pa so bile uprte v tla. Vsak je po svoje doživljal minevanje sorojakov. Mnogo jih je že odšlo za zmeraj, hiše so se praznile in na njihova mesta so prihajali mladi nasledniki.

V trgovčevi hiši je ostal samo še pes Sultan, ki se je strgal z verige in se zatekel k Podgorniku. Nihče ni vedel, zakaj se je odločil prav zanj, saj ni imel drugega kot skromno hišo in zaplato zemlje, na kateri ni kaj prida priraslo, Podgornik pa tudi ni imel dostikrat mesa na mizi.

Prodajal je lonce, ki jih je sam delal. Dokler mu ni odtekla moč iz rok, so bili lepi na pogled in ljudje si niso pomišljali, ko jih jim je prišel ponujat. Vzeli so na kredo, kakor so rekali, kadar je prodajalec dal kupcu kaj na up, lonci so bili trpežni in niso niti v najhujši vročini popokali.

Pes Sultan je kracal po vegastih vratih, dokler mu Podgornik ni odprl. Razveselil se je obiska in že je kosmatinca povabil noter in mu naredil prostor pod mizo. Takoj mu je rekel, da od njega nima kaj presenetljivega pričakovati, jedla bosta, kar bo, drugače pa naj stisne rep med noge in odide, od koder je prišel. Pes Sultan je nemo soglašal s predlogom in ostal pri hiši, občinski pa Podgorniku tudi niso odvzeli ubežnika, ko so pregledali in zapisali, kaj je ostalo po smrti obeh trgovcev.

Hiša je dolgo samevala z zaprtimi okni, kjer so pajki napredli toliko pajčevine, da so šipe na oknih počrnele in spuščale malo svetlobe v notranjost.

Hilda Frecko se je s krajevnim uradom dogovorila, da bo imela na skrbi zapuščeno hišo in pazila, da bo ostala zmeraj zaprta. Tako so se zavarovali pred postopači, ki jih je večkrat zanesla pot v ta kraj in bi se bili na skrivaj odpravili v hišo pa prenočili in se mogoče sploh naselili v njej.

Hilda Frecko je svojo dodatno nalogo vzela smrtno resno, saj pa se ji je tudi obrestovalo. Tako je le dobila nekaj dinarčkov in si izboljšala položaj v družini. Prihajala je v hišo, odpirala vrata in okna, da so se prostori prezračili in iznebili dušečega vonja.

Počasi ji je postalo prijetno med stenami in vedno bolj je pogledovala po njih pa po tleh. Zdelo se ji je, da bi se kar vselila, a imela je stanovanje v šoli, večje ni potrebovala, ker z možem Ferijem nista imela otrok, in zato je ostala in si ni sprebirala. Minila jo je volja zlasti še po tistem, ko je namignila ravnatelju Gvidu Zorcu, da je pripravljena izprazniti stanovanje v šoli, če jo preselijo v tole hišo, ki jo ima na skrbi. Iz tega predloga ni nič nastalo, ravnatelj je pohitel od nje, kakor da ga je vabila v greh.

Toliko je pa Hilda Frecko le dosegla, da je spomnila ljudi, da imajo v neposredni bližini prazno hišo, ki bi jo lahko za kaj uporabili. Ravnatelj je namignil predsedniku krajevnega urada Francu Firnežu, da bi moral pomisliti, ali so še kje kake možnosti, da bi lahko pridobili stanovanje. Opomnil ga je na zlato rezervo. Franc Firnež je zmigoval z rameni, še tedaj, ko je ravnatelj omenil prazno trgovčevo hišo, se je naredil, kakor da se to njega ne tiče.

Minilo je leto, ravnatelj se je kakor vsi drugi sprijaznil, da trgovčeva hiša sameva in da jo Hilda Frecko redno zrači, potem pa je ravno Franc Firnež na sestanku dovolj glasno in jasno povedal, da bi lahko to hišo uporabili za kaj pametnejšega. Poslušalci so ga začudeno pogledali in že so se jim zakrili obrazi; njihov predsednik si je pridobil zanesljivo prednostno točko. Tiščali so v njega, naj bi jim povedal, kaj misli, da bi se dalo narediti. Uredimo v hiši trgovino, je rekel Firnež in požel soglasno odobravanje.

Pomikalo se je počasi, spet je minilo leto dni, in šele tedaj je šlo zares. Hildo Frecko je komisija dobesedno dvignila iz postelje. Njen predsednik je trkal dotlej, da je vstala in odprla. Namrgodena je obstala med vrati in potarnala, češ da ji nihče ne sme vdirati v stanovanje, pravica je na njeni strani, je dodala, komisija pa se kljub temu ni dala odpraviti.

„Hilda, daj mi ključ od trgovčeve hiše," je rekel predsednik pomisije Jurij Poženel.

„Bogvarji," je ušlo Hildi Frecko. „Ne smem. Obljubila sem in v pogodbi je zapisano, da ne bom nobenega spustila v hišo, dokler bom živa in zdrava in mi ne bodo opešale moči."

Moški so se nasmehnili, predsednik pa je odgovoril: „Čisto tako ni napisano. Nič zato, mi moramo pregledati prostore."

„Brez mene ne," je odločno zategnila Hilda Frecko. Ko je zagledala uradni papir, ki ji ga je kazal predsednik komisije Poženel, se je omehčala. „Z vami pojdem. Vi se ne spoznate, jaz pa. Zato vam bom pokazala, kar želite, vi pa boste

Srečanje slovenskih društev zahodne Evrope 1978 v Frankfurtu

Slovensko kulturno prosvetno društvo „Sava" iz Frankfurta na Majni je prevzelo organizacijo za 6. srečanje slovenskih društev zahodne Evrope. Prireditev je potekala 10. junija v znani „Jahrhunderthalli" pod geslom: „Ti si naša misel — domovina . . . (O. Župančič). Tej manifestaciji jugoslovanskih rojakov v tujini se je udeležilo okoli 40 športnih in kulturnih skupin iz različnih mest Nemčije (poleg Frankfurta zastopano tudi mesto München, Essen, Stuttgart, Berlin itd.), Francije, Nizozemske, Švedske, Belgije, Švice ter Avstrije. Avstrijo je zastopalo društvo Oton Župančič iz Solnograda in društvo Ivan Cankar z Dunaja. Slednje že pet let goji slovensko kulturo med začasnimi jugoslovanskimi delavci na Dunaju in je zelo uspešno. Sprejema dunajskega društva v Frankfurtu, katerega sem se udeležila tudi jaz, je bil nadvse prisrčen in navdušen.

Celodnevni program se je pričel dopoldan s športnim tekmovanjem v disciplinah šah, namizni tenis in kegljanje. Popoldansko kulturno prireditev je otvorila skupna pesem „Triglav moj dom" pod dirigentom Ipavcem, ki z veliko požrtvovalnostjo vodi pevski zbor dunajskega društva.

V pozdravnem nagovoru je predsednik Republiške konference SZDL Slovenije Mitja Ribičič poudaril pomembnost tradicionalnega srečanja rojakov na tujem. Bogata revija in pregled dosežkov slovenskih ljudi na kulturnem in športnem področju je lepa manifestacija pripadnosti k svoji domovini.

Vse to dokazuje veliko željo slovenskih rojakov, da četudi na tujem, gojijo slovensko besedo in kulturo, da krepijo bratstvo in enotnost jugoslovanske skupnosti v tujini ter da prispevajo k boljšemu medsebojnemu spoznavanju in razumevanju z narodi in delovnimi ljudmi v državah kjer sedaj delajo in živijo.

Mitja Ribičič je ob tej priložnosti podčrtal prizadevanje Jugoslavije za hitrejšo gospodarsko rast in reševanje tistih problemov, ki naj omogočijo hitrejšo vrnitev delavcev iz tujine.

Nato je sledil nastop otroških skupin in nastop pevskih zborov ter ansamblov.

Prireditev je zaključil koncert velikega orkestra RTV-Ljubljana, ki je igral za ples in zabavo do jutra.

Udeleženka srečanja
Mira Kernjak

Avstrijsko-jugoslovansko društvo vabi na

„VEČER SREČANJA"

ki bo v soboto 1. julija, s pričetkom ob 20. uri v poslopju Landschaftliche Burg v Burggasse 8. Prireditev se bo odvijala pod častnim pokroviteljstvom deželnega glavarja Leopolda Wagnerja, celovškega župana Leopolda Guggenbergerja in podžupana Heriberta Medweschek-a.

Sodelujejo: folklorna skupina „Sava" iz Kranja, tamburaški zbor „Bisernica" iz Reteč pri Škofji Loki, Polfonica Friulana „J. Tomadini" iz San Vita al Tagliamento, zbor SPD „Danica" iz Št. Vida v Podjuni, zbor „Wulfenia-Chor" iz Celovca ter družinska glasba Streiner iz Celovca.

Ob slabem vremenu bo prireditev v Delavski zbornici, Bahnhofstraße 44.

Borovje pri Pliberku

Pred nedavnim je tovariš Janko Apovnik iz Borovja pri Pliberku v krogu družine in prijateljev praznoval svojo 50-letnico. Janka Apovnika poznamo kot prizadevnega borca za pravice našega ljudstva. Čeprav je zaposlen izven domačega kraja, najde vedno potrebni čas za delo v naših kulturnih in gospodarskih organizacijah.

Želimo in prepričani smo, da bo naš slavljenec, pa čeprav je srečal Abrahama, tudi v bodoče in z isto vnemo delal za našo skupno stvar.

Tovarišu Janku iskreno čestitamo in želimo mnogo zdravih in srečnih let.

Poslovili smo se od naših maturantov

V četrtek 22. junija smo se v jedilnici celovškega dijaškega doma SŠD zbrali z našimi maturanti k zadnji večerji. Vsakemu izmed nas se je srce kar malo premaknilo, ko smo se morda zadnjič srečali, da se oficialno poslovimo.

Predsednica naše domske skupnosti Maja Haderlap, ki je pred kratkim dobila v Ljubljani nagrado za Župančičevo delo, je v imenu vseh gojencev čestitala maturantom in jim zagotovila, da nam bodo vsem dober zgled. Gojenci smo zbrali nekaj denarja ter maturantom kupili skromna darila, ki jih bodo spominjala na nas. Bolj pa jih bo spominjalo na dom, kar nas je vezalo toliko let v naši veliki domski družini.

Večerji je prisostvovalo tudi nekaj odbornikov Slovenskega šolskega društva. Tako je predsednik dipl. inž. Franci Einspieler izrabil to priložnost ter v imenu društva čestital k zrelostnemu izpitu ter maturantom zaželel vso srečo na nadaljnji življenjski poti. Dejal je, da se bodo morali odločno boriti, da bodo tudi pri študiju dosegli zaželjene uspehe. Naj se spominjajo na dom ne le kot na veliko družino v kateri so doraščali, je dejal, spominjajo naj se tudi svojih domačih in naj bodo vedno zvesti materi Slovenki.

Maturanti so se še zahvalili vzgojiteljem in vodstvu doma za prijetno bivanje in skrb, ki so ju bili deležni. Nato so se poslovili z obljubo, da se bodo radi vračali domov v domsko skupnost.

Nadja Vavti

Hrvaški narodni plesi in slovenske pesmi

- **v petek 30. junija ob 20. uri v Mestni dvorani v Šmohorju**
  Sodelujejo: folklorna skupina „Kolo Slavuj" iz Gradiščanske in mešani zbor „Podjuna" iz Pliberka. Povezuje: dr. Reginald Vospernik
  Prireditelj: Krščanska kulturna zveza v Celovcu
- **v soboto 1. julija ob 20. uri v Kulturnem domu na Bistrici v Rožu**
  Sodelujejo: folklorna skupina „Kolo Slavuj" in moški zbor „Kočna" iz Sveč. Prireditelja SPD „Kočna" iz Sveč in KKZ iz Celovca
- **v nedeljo 2. julija ob 20. uri v farni dvorani v Škocijanu**
  Sodelujeta: folklorna skupina „Kolo Slavuj" in mešani pevski zbor SPD „Danica" iz Št. Vida v Podjuni.
  Prireditelja: SPD „V. Poljanec" iz Škocijana in KKZ iz Celovca

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 30. 6.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

SOBOTA, 1. 7.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 2. 7.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 3. 7.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Operna glasba.

TOREK, 4. 7.: 9.30 Ljudska zabavna glasba — 13.45 Celovški radijski dnevnik — Šport — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 5. 7.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — O. Župančič: „Čul sem, kako je zvenelo moje srce".

ČETRTEK, 6. 7.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Kdo je za koga? — Aktualna znanost.

AVSTRIJA 1

PETEK, 30. 6.: 9.00 Za predšolske otroke — 10.00 Obisk razstave — 10.30 — Klub seniorjev — 11.00 Penelope — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Le počakajte, da pride oče — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Nonstop nonsens — 21.05 Horizonti — 21.50 Šport — 21.55 Angelique in sultan — 22.25 Poročila.

SOBOTA, 1. 7.: 16.00 Hotel Forellenhof — 17.00 Športna abeceda — 17.30 Zgodbe iz Nove Zelandije — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.20 Pregled sporeda — 18.25 O Buchbinderju — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Heinz Conrads in njegovi prijatelji — 21.40 Šport — 22.00 Kriminalka — 23.40 Poročila.

NEDELJA, 2. 7.: 16.15 Odprava v zahodni Tibet — 17.00 Slike naše zemlje — 17.25 Calimero — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Igraj z nami — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Kraj dejanja — 21.45 Šport — 21.55 Nočni izbor — 22.40 Poročila.

PONEDELJEK, 3. 7.: 10.30 Angelique in sultan — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Golden silents — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.55 Ceste San Francisca — 21.45 Poročila in šport.

TOREK, 4. 7.: 10.30 Road to Zanzibar — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski raji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Riziko — 21.10 Telemuzeum — 21.20 Reporter razodeva — 22.05 Jenny, Lady Churchill — 22.50 Poročila in šport.

SREDA, 5. 7.: 10.30 Staro srce bo spet mlado — 17.00 Gospod Habakuk filma — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Grozne zgodbe — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ljubezen je samo beseda — 21.50 Poročila in šport.

ČETRTEK, 6. 7.: 10.30 Mož z La Manče — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Fra diavolo — 21.15 Mir bajtam, vojno palačam — 22.45 Poročila in šport.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 30. 6.: 18.00 Obzornik — 18.10 Ostržek — 18.45 Človekovo telo — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Zabavno glasbena oddaja — 20.55 Razgledi — 21.30 Dnevnik — 21.45 Jaz, Klavdij — 22.35 Poročila.

SOBOTA, 1. 7.: 17.30 Obzornik — 17.45 31. športno prvenstvo JLA — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Bajtarja — 20.50 Oliver — 23.10 Dnevnik — 23.25 625.

NEDELJA, 2. 7.: 8.50 Poročila — 8.55 Za nedeljsko dobro jutro — 9.25 625 — 9.55 Dimitrije Tucovič — 11.00 Hunterjevo zlato — 11.30 Ljudje in zemlja — 12.30 Poročila — 17.50 Glinasti golob — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 S polno paro — 21.05 Od Sutjeske do Gatačkega polja — 21.25 Dnevnik — 21.40 Portret Mira Steržaja — 22.00 Športni pregled.

PONEDELJEK, 3. 7.: 17.05 Kmetijska oddaja TV Beograd — 18.05 Obzornik — 18.15 Britanska enciklopedija — 18.45 Mladi za mlade — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Zamenjava — 20.55 Kulturne diagonale. — 21.35 Dnevnik.

TOREK, 4. 7.: 10.25 Poročila — 10.30 Zbori iz Slavonije — 10.55 Proslava ob Dnevu borca — 12.15 Poročila — 16.35 Zbor pionirjev — 17.15 Partizanski samospevi — 17.55 Poročila — 18.05 Nastop vojaških orkestrov — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Zamenjava — 20.55 Maja z viharnega otoka — 22.20 Dnevnik.

SREDA, 5. 7.: 17.25 Obzornik — 17.40 Dogodivščine malega Mihca — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Zamenjava — 20.55 Moskovsko veliko gledališče — 21.55 Dnevnik — 22.10 Melodije Istre in Kvarnerja.

ČETRTEK, 6. 7.: 18.00 Obzornik — 18.10 Folklorni ansambel Piatnicki — 18.40 Mozaik — 18.45 Na sedmi stezi — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Poletje 42 — 21.45 Dnevnik — 22.00 Jazz na ekranu — 22.40 Poročila.

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB

vabi vse prijatelje na

vrtno veselico

ki bo v soboto 15. julija 1978, ob 20. uri pri Šoštarju v Globasnici.

Za ples igra ansambel FANTJE TREH DOLIN

Prisrčno vabljeni

pregledali in si zapomnili, kaj ste videli."

Moškim je ugajala njena odločnost. Počakali so, da se je oblekla in prinesla ključ. Vzeli so jo na sredo in skupaj odšli v zapuščeno trgovčevo hišo.

To je bil začetek, ki vsaj za Hildo Frecko še nič ni pomenil. Drezala je v moške, da bi zvedela za namen njihovega obiska, pa so trdovratno zapirali usta, da bi jih morala na silo odpreti. Tega si ni drznila, zvedavo je gledala za vsako njihovo kretnjo in si mislila, da bodo hišo podrli in pozidali tam kaj večjega. Kar naprej so nekaj merili in vlačili mero po tleh in po stenah.

„Nekaj boste naredili s to hišo," se je zaskrbljeno oglasila, „jaz že vem, čeprav mi ne poveste." Razumevajoče so ji pritrjevali, nazadnje pa je predsednik komisije Jurij Poženel rekel:

„Gledamo, ali bi bilo primerno za trgovino. Nekoč so tu prodajali kapitalisti, zdaj bodo pa naši."

Hilda Frecko je zavihnila nos in vrgla: „Tovariš predsednik, ne imej me za trapo. Tale dva trgovca, ki sta že svoje dotrpela, sta bila naša človeka, vi pa govorite o nekakšnih kapitalistih. Pa če sta Repiča to tudi bila, zdaj ju pustite v miru počivati. S seboj tako nista odnesla nič drugega, kar sta imela na sebi, vse drugo pa sta pustila v hiši."

Moški so še povedali to in ono. Hilda Frecko pri najboljši volji ni uganila, kaj se bo izcimilo iz tega njihovega stikanja. Nekaj bo že, si je rekla, obenem pa jo je tudi skrbelo, ali bo še naprej pazila na hišo in dobila nekaj denarja, ali jo le bodo za to pazko zamenjali s kako mlajšo in od nje bolj gibčno žensko. Svoj dvom jim je takoj izrazila.

„Ne bojte se," je pomirljivo rekel predsednik komisije Jurij Poženel, „dandanes ni mogoče delavca poslati meni nič tebi nič na cesto. Imamo ja zakon o delovnem razmerju."

„Ne spoznam se na politiko," je odvrnila Hilda Frecko in si obrisala roke v predpasnik, pa zaklenila za moškimi, ki so sedli v avto in se odpeljali.

Povsod so govorili o tem obisku komisije v hiši trgovca Repiča. Nihče ni vedel nič bolj točnega, namigovali so le, da se bo na tem prostoru nekaj spremenilo. Ugibali so vztrajno in kdorkoli je kaj slišal, je toplo prodal za svoje in se delal skrivnostnega, kakor da je bil o vsem popolnoma na tekočem.

Začudenje je bilo največje tedaj, ko so prišli v zapuščeno hišo zidarji in pleskarji. Z voza so zložili orodje in začeli strugati po stenah. Ko je za njimi pripeljal tovornjak še cement, apno in opeko, so ljudje laže zadihali. Bilo je, kakor da jim je z ramen padlo težko breme.

Saj pa tudi ni bilo ničesar, da bi šlo neopazno mimo njih. Premleli so vsako drobnjarijo in jo naredili za izredno pomembno. Sploh je bilo vse, kar se je dogajalo v njihovem krogu, tako zelo v ospredju, da so, kakor zmerom, pozabili na dogajanja po širnem svetu. S tem so potrdili, da so trdno povezani z domačim krajem, kar je zelo rad poudaril mehanik Dolfe, ki je bil tudi tokrat zraven in je edini vsak dan sproti vedel, kaj bo prinesel novega.

Mehanik Dolfe je namigoval, da bodo postavili tovarno. Pridušal se je, češ da je že skrajni čas, da to naredijo, ker nimajo nobene industrije. Zato pa mladi odhajajo v Avstrijo in Nemčijo in še naprej na sever, ker jih doma ne sprejmejo v službo.

„Boste že videli, da se bo izpolnilo, kar vam pravim." Mahal je z rokami in se razvnel, da so mu verjeli še najbolj črnogledi. „Potem Ferenc Palir in njemu podobni ne bodo več silili od doma."

Gregor Šipek, ki je po naključju prišel mimo skupine razpravljalcev, je rekel:

„Dolfe, nikar ne pretiravaj. Opeka na tovornjaku ni opeka za tovarniške stene."

Ljudje so se zagledali v mladega učitelja bolj pomilovalno kot soglašajoče. Viselo jim je na jeziku: kaj se boš ti, Gregor Šipek, vmešaval v naše zadeve. Počakaj in boš videl. Potem boš pa zijal bolj ko mi, ki že vemo, kaj se nam obeta.

Tako so imeli družbeno gradnjo. Ko bi bili vsi, ki so prihajali na gradbišče, vsaj malo poprijeli, bi bila hiša kmalu prenovljena. Delo se je zavleklo, kljub temu pa niso bili nestrpni. Čakanje so prijetno izpolnili z ugibanji, čeprav je predsednik krajevnega urada Franc Firnež povedal vsakemu, ki ga je povpraševal, kaj bo nastalo za zidovi trgovčeve hiše, da bodo obnovili trgovino.

Želje po tovarni so kratko in malo prevladale in zasenčile stvarnost. K temu jih je nenehno spodbujal mehanik Dolfe. Smehljal se je in jih še bolj pridobil na svojo stran. Zatekali so se k njemu, ko da je bil edini med njimi poklican, da pojasnjuje in obeta, kakor je tolikokrat pisalo v časnikih „boljši jutrišnji dan".

Hiši so odkrili streho. Črnogledi so se muzali in zatrjevali, da se niso motili. Poglejte ljudje, trgovca sta pod zemljo, zdaj bodo zabrisali vsako sled za njima. Ali je to pravično? Vsaj pustiti bi jima morali lastnino in ne skruniti njunega spomina. Tako slaba tudi nista bila, da bi ju morali kaznovati še po smrti.

Mehanik Dolfe se je vztrajno smehljal. V točilnici je popil dva deci vina na dušek, da mu je še natakarica Manka odsvetovala naglico.

„Ovil sem jih okoli prsta," se je prsil in povedal kako so nekateri radovedneži zagreti, ker podirajo trgovčevo hišo. Tudi Manka ni bila popolnoma na tekočem in zatrdila je, da je sama slišala, da ni prav, kar počne krajevni urad. Ko ji je Dolfe pojasnil, da si je sam izmislil zgodbo, se je zasmejala in si vrgla lase na tilnik, da mu je postalo toplo pri srcu in je takoj dodal: „Ti si vražje dekle! Izzivaš, kaj? Pazi se, da te ne bom počakal pod oknom in ti jih zapel, da boš sladko zaspala in se ti bo sanjalo samo o meni."

„Ti si hudri budri," mu je odgovorila in šla za njim do vrat.

Ko se je pojavila Tilda Čok, ji je zaupala, o čem se je malo prej pogovarjala z Dolfetom. Tilda je bila odsotna z mislimi. V točilnico je prišla po pivo za očeta Lajoša. Zdelovala ga je žeja in ni odnehal, dokler ni vzela denarja in steklenice. Tožilo se ji je po Ferencu Palirju. Spak presneti, toliko da ji je podal roko. Ko je zvedel, da je avto popravljen, je odhitel in ji vzklikal čez ramo; Adijo! Adijo! Moram na pot, da mi ne bodo dali odpustnice.

„Manka, kaj misliš, da bodo Ferenca odpustili v Nemčiji?" Tilda se je proseče zazrla v natakarico.

(Dalje v prihodnji številki)

Politika neuvrščenosti v luči 11. kongresa ZKJ

V gradivu 11. kongresa ZKJ je bila podana tudi obsežna in temeljita ocena mednarodnega položaja ter je bila vsestransko poudarjena tudi vloga, ki jo v tem okviru igra Jugoslavija kot neuvrščena država. Tako je v zaključni resoluciji kongresa ugotovljeno, da je sodobni svet na eni izmed najpomembnejših prelomnic v svoji zgodovini. Proces zgodovinskega prehoda od kapitalizma v socializem označujejo globoke družbene preobrazbe in revolucionarna vrenja. S socialističnimi in protikolonialnimi revolucijami se je poglobila kriza kapitalizma in bistveno se je spremenilo razmerje družbenih in političnih sil v današnjem svetu. Bistveno so se okrepile sile, ki se bojujejo za narodno neodvisnost in socialno osamosvojitev, za enakopravne mednarodne politične in gospodarske odnose, za hitrejši gospodarski razvoj in bolj humane družbene odnose. Čedalje hitrejši je razvoj proizvajalnih sil, zasnovan na znanstveno-tehnološki revoluciji, velike spremembe nastajajo v razredni strukturi sodobne družbe, čedalje večja in zapletenejša postaja medsebojna odvisnost sveta, ki je še naprej poln globokih protislovij.

Svet ni bil nikoli tako med seboj odvisen in tako razcepljen hkrati. Dinamičnost in protislovnost teh procesov prisiljujeta vse politične sile, ne glede na njihovo idejno in politično opredelitev, da prilagajajo svoje politične programe. V sodobnih družbeno-zgodovinskih razmerah, v pogojih bistveno spremenjenega razmerja družbenih in političnih sil ter jedrskega ravnotežja sveta, razdeljenega na bloke, so vse politične sile prisiljene iskati nove rešitve za svoje medsebojne odnose in za mednarodne odnose nasploh.

Aktivno miroljubno sožitje in enakopravno sodelovanje narodov in držav ne glede na razlike ali podrobnosti v družbenoekonomskih sistemih predstavljata edino napredno zgodovinsko alternativo. Koeksistenca je postala pogoj za obstoj sveta, vendar ne tudi dejavnik, ki omejuje napredne družbene procese. Proces popuščanja mednarodne napetosti oddaljuje svet od jedrske vojne in prispeva k razvoju mednarodnega sodelovanja; odpira širše možnosti boju naprednih sil za preseganje blokovske delitve in za odstranjevanje vseh ovir enakopravnemu mednarodnemu sodelovanju, za napredne družbene in politične preobrazbe.

Ti pozitivni procesi pa niso rešili sveta napetosti, konfliktnih situacij in tudi ne nevarnosti vojnega spopada, je bilo ugotovljeno na kongresu ZKJ, kajti proces popuščanja mednarodne napetosti je zelo protisloven, še vedno z mnogimi omejitvami in resnimi zastoji; številna vojna žarišča so še naprej stvarnost v mednarodnih odnosih. V takšnih razmerah poteka razredni boj in sploh boj za družbeni napredek in socializem. V svetu, ki ga označujejo navedene in še druge pozitivne in negativne težnje ter protislovja objektivne in subjektivne narave, v svetu, v katerem se spopadajo različni interesi družbenih razredov, slojev, narodov in držav, se kljub težavam in protislovjem razvija socializem kot svetovni proces. Družbeni in politični smisel tega procesa se izraža v boju delavskega razreda in drugih delovnih slojev družbe proti sistemu izkoriščanja ter vsem oblikam neenakopravnosti in zatiranja, za razširjanje ekonomskih in političnih pravic človeka, za njegovo udeležbo v odločanju o bistvenih družbenih vprašanjih.

Za mednarodne odnose je značilno naraščanje sil, ki se bojujejo za mir, za narodno in socialno osamosvojitev, za enakopravno in vsestransko mednarodno sodelovanje na načelih aktivnega miroljubnega sožitja, za demokratizacijo mednarodnih gospodarskih in političnih odnosov. Hkrati pa mednarodni položaj še nadalje obremenjujejo stare in nove težave kakor tudi številne nevarnosti in grožnje miru in varnosti. Nadaljujejo se blokovsko tekmovanje in težnje po krepitvi vpliva na novih območjih, politika interesnih sfer, razne oblike politike sile, pritiskov in vmešavanja v zadeve neodvisnih držav. Množijo se nevarna krizna žarišča, oboroževalna tekma dobiva še nove razsežnosti, prepad med razvitimi državami in državami v razvoju pa se še poglablja.

Politika neuvrščenosti, porojena iz boja narodov za svobodo, narodno neodvisnost in družbeni napredek, iz nasprotovanja blokovski delitvi sveta, je združila veliko držav in narodov proti imperializmu, kolonializmu, neokolonializmu, rasni diskriminaciji, hegemonizmu in drugim oblikam podrejanja in izkoriščanja. Neuvrščenost je močno okrepila boj za mir, narodno neodvisnost in enakopravno mednarodno sodelovanje. Na takšnih izhodiščih je gibanje neuvrščenosti dobilo globalni značaj in zajema čedalje več držav z različnimi družbenimi sistemi in stopnjami razvoja. S tem, ko povezuje narode v boju za svoboden in samostojen gospodarski in družbeni razvoj v miru, je to gibanje samostojen dejavnik v sodobnih mednarodnih odnosih in zelo pomembno vpliva na skupna mednarodna gibanja.

Gibanje neuvrščenosti ni nastalo na podlagi razrednih, socialnih in drugih notranjih družbenih diferenciacij, ampak na podlagi diferenciacij v boju narodov za njihovo nacionalno svobodo in neodvisnost, za svobodno uveljavljanje njihove individualnosti, proti vsem oblikam kolonializma, neokolonializma, imperializma, gospodarskega in političnega hegemonizma in nadvlade nad narodi, proti vsem oblikam ekonomskopolitične odvisnosti, proti delitvi sveta na bloke ali interesna območja velikih sil, za enakopravnejše gospodarske odnose, za mir, sožitje med narodi in varnost za vse narode.

Prav takšna izhodišča omogočajo, da se v gibanju neuvrščenosti združujejo narodi in države z različnimi sistemi, različno ideologijo, različno stopnjo odvisnosti od tega ali onega bloka, toda s skupnim hotenjem, da so svobodni in neodvisni. V tem je moč tega gibanja in bistvo njegove objektivne protiimperialistične vloge. Sleherni poskus ideološkega ali političnega diferenciranja teh izhodišč pomeni izpodkopavanje enotnosti gibanja neuvrščenosti.

Okrepila se je zavest o tem, da sta še močnejša enotnost in akcijska sposobnost gibanja neuvrščenosti nujni, kljub različnim pritiskom in poskusom, da bi to gibanje oslabili, ga razcepili ali mu sploh odrekli njegovo vrednost. Gibanje neuvrščenosti se je še bolj potrdilo kot eden izmed odločilnih neodvisnih dejavnikov v boju za mir, demokratizacijo mednarodnih odnosov, za družbeni napredek, to pa je okrepilo njegov vpliv in pomen v mednarodnih odnosih. To kaže tudi dejstvo, da sprejema načela in cilje politike neuvrščanja tudi čedalje več tistih držav, ki ne pripadajo temu gibanju.

Hkrati s tem, ko se povečujeta pomen in vpliv gibanja neuvrščenosti v mednarodnih odnosih, pa je to gibanje še bolj izpostavljeno zunanjim pritiskom sil, ki si prizadevajo nevtralizirati njegovo aktivnost oziroma hočejo spraviti to gibanje, posamezne neuvrščene države in akcije neuvrščenih v funkcijo svojih interesov in ideoloških konceptov. Okrepljeni pritiski na gibanje neuvrščenosti še bolj aktualizirajo potrebo po enotnem odporu neuvrščenih držav vsem poskusom, da bi to gibanje notranje razcepili in ga ideološko, politično, versko ali regionalno razbili, da bi zanikali njegovo vlogo ali jo vsaj zmanjšali.

Med posameznimi neuvrščenimi državami se pojavljajo tudi objektivno pogojena protislovja, ki občasno prerašćajo celo v oborožene spopade. Zato je nujno, da neuvrščene države rešujejo vse svoje medsebojne probleme, spore in navzkrižja po mirni poti. Če tega ni, potem to olajšuje pritiske in vmešavanja od zunaj, poglablja protislovja med posameznimi neuvrščenimi državami in slabi akcijsko sposobnost gibanja neuvrščenosti, to pa negativno vpliva na mednarodne odnose v celoti.

ZKJ in SFRJ bosta — kakor je bilo poudarjeno na kongresu — tudi v prihodnje s svojimi konkretnimi pobudami in aktivnostjo pomagali krepiti akcijsko usmerjenost in enotnost gibanja neuvrščenosti držav v boju za premagovanje blokovske razdeljenosti sveta, za nove mednarodne gospodarske in politične odnose, za splošno in popolno razorožitev, proti imperializmu, kolonializmu, rasizmu, hegemonizmu.

Sedanji mednarodni gospodarski odnosi, v katerih se stalno obnavljajo in še povečujejo razlike med razvitimi državami in državami v razvoju, so bili na kongresu ocenjeni kot eden izmed najnevarnejših vzrokov mednarodnih napetosti in sporov ter eden najtežjih problemov mednarodne skupnosti. Protislovja v mednarodnih gospodarskih odnosih se še zlasti poglabljajo zaradi delovanja večnacionalnih družb, kar velikokrat ogroža samostojen gospodarski in družbeni razvoj posameznih držav. Koncept nove mednarodne gospodarske ureditve odpira perspektive za reševanje nakopičenih protislovij v svetovnem gospodarstvu. Bistvo tega koncepta je razloženo v stališčih in sklepih neuvrščenih držav in „skupine 77" držav v razvoju, vgrajeno pa je tudi v ustrezne resolucije Združenih narodov.

Pot graditve nove mednarodne gospodarske ureditve pelje, predvsem na podlagi mednarodnih pogovorov in sporazumevanja, k razvijanju vsestranskega mednarodnega gospodarskega sodelovanja na načelih enake koristi, na temeljih suverenosti vsake države nad njenimi naravnimi bogastvi, na enakopravnosti, ob upoštevanju interesov vseh držav sveta. Ker ni konkretnih ukrepov za preseganje blokovskih grupacij, se krepijo nasprotja tudi v mednarodnih gospodarskih odnosih, to pa nasprotuje razvijanju vsesplošnega enakopravnega mednarodnega gospodarskega sodelovanja. Poleg tega gospodarsko razvite države, da bi ohranile pridobljene prednosti in dominantne položaje, ne sprejemajo bistva koncepta nove mednarodne gospodarske ureditve, segajo po enostranskih protekcionističnih ukrepih ali rešitvah v ozkih okvirih posameznih ekonomskih grupacij, to pa zadene interese drugih držav in objektivno vodi k soočanju. Zato še bolj intenzivno in vsestransko medsebojno gospodarsko sodelovanje držav v razvoju pomembno prispeva k uresničevanju nove mednarodne gospodarske ureditve.

Proces pogovorov in popuščanja napetosti, ki je sicer pozitiven dejavnik v razvoju mednarodnih odnosov, je kljub nekaterim začetnim dosežkom še vedno omejen. Poglavitne vzroke za to omejenost tega procesa vidi Jugoslavija v tem, da je usmerjen v glavnem na Evropo in predvsem v urejanje odnosov med velikimi silami in vojaško-političnimi bloki. Takšen koncept popuščanja napetosti pa ne ustvarja pogojev za trajen mir in varnost narodov.

Eden izmed najpomembnejših dosežkov popuščanja napetosti je konferenca o evropski varnosti in sodelovanju v Helsinkih. Njen sklepni dokument je rezultat enakopravnih pogovorov in upoštevanja interesov vseh udeležencev glede bistvenih vprašanj miru, varnosti in sodelovanja, načel ustanovne listine OZN in načel aktivnega miroljubnega sožitja. Sklepni dokument te konference je dolgoročen program za zgraditev novih odnosov in za razvoj sodelovanja med suverenimi državami.

Na kongresu ZKJ so ugotovili, da so bili po helsinški konferenci sicer doseženi določeni rezultati v uresničevanju njenega sklepnega dokumenta. Toda gledano v celoti, je proces popuščanja mednarodne napetosti v Evropi potekal protislovno in neenakomerno. Poglavitno protislovje tega procesa in poglavitni vzrok za njegovo upočasnitev je v tem, da se napori za krepitev miru in za razvijanje enakopravnega mednarodnega sodelovanja v Evropi še vedno soočajo s težnjami, ki niso v skladu s potrebami razvoja sodelovanja med evropskimi državami kot samostojnimi in enakopravnimi subjekti. Blokovska izhodišča pri obravnavanju vprašanj o evropski varnosti in sodelovanju otežujejo premagovanje najrazličnejše negativne dediščine preteklosti in nezaupanja, ki sta navzoča v politični, ekonomski in vojaški strukturi Evrope.

Glede beograjskega sestanka konference o evropski varnosti in sodelovanju je bilo na kongresu poudarjeno, da je bil vsebinsko bogat politični dialog na temeljih suverenosti in enakopravnosti držav-udeleženk. Četudi so se na tem sestanku pojavile razne težave in protislovni interesi, se njegovi pozitivni in konstruktivni vidiki kažejo v splošnem soglasju o sklepnem dokumentu iz Helsinkov kot trajni osnovi za razvoj odnosov med evropskimi državami in o kontinuiteti konference o evropski varnosti in sedelovanju v raznih oblikah in glede vprašanj, ki so življenskega pomena za narode Evrope.

Jugoslavija se zavzema za celovito in dinamično uresničevanje sklepnega dokumenta helsinške konference. ZKJ in SFRJ se zavzemata, da postane popuščanje splošen proces, da se razširi na vsa območja sveta in na vsa področja mednarodnih odnosov, da zajame reševanje vseh glavnih problemov, s katerimi se srečuje današnji svet, vključno probleme razvoja, in da zagotovi pri njihovem reševanju enakopravno sodelovanje vseh držav in narodov, ne glede na njihovo velikost. Samo takšen proces popuščanja napetosti bi zagotavljal trajen mir in varnost za vse narode in omogočil, da stopi svet na nova pota razvoja, ob popolni narodni neodvisnosti in naprednih družbenih spremembah v skladu z razmerami v vsaki posamezni državi.

V okviru delavskega in drugih naprednih gibanj potekajo globoke spremembe — se je glasila nadaljna ugotovitev kongresa ZKJ. Vse organizirane napredne družbenopolitične sile, partije in gibanja ter sindikati danes stalno pregledujejo svoje programe in politično prakso in jih prilagajajo burnim ekonomsko-socialnim in političnim spremembam, ki jih doživlja svet v celoti in vsaka država posebej.

V tem procesu se uveljavljata v delavskem in drugih naprednih gibanjih in partijah neodvisnost in samostojnost v oblikovanju strategije in taktike boja. Krepi se vloga komunističnih partij v mnogih državah in krepijo se spoznanja, da je treba postaviti sodelovanje med partijami na nove osnove. Potrjuje se, da so raznovrstnost poti in oblik boja za socializem, samostojnost in avtonomnost nosilcev tega boja, enakopravno sodelovanje in solidarnost med njimi objektivna zakonitost v razvoju socializma kot svetovnega procesa. Odnosi med komunističnimi, socialističnimi, socialnodemokratskimi, ljudskimi, narodnoosvobodilnimi in drugimi naprednimi in demokratičnimi gibanji in strankami so čedalje bolj zasnovani na načelih samostojnosti, nevmešavanja v notranje zadeve, odgovornosti pred svojim delavskim razredom in ljudstvom.

ZKJ meni, da je v sodobnih razmerah mogoče edinole na teh načelih graditi prostovoljno in enakopravno sodelovanje in internacionalistično solidarnost delavskega razreda posameznih držav ter drugih naprednih družbenih in političnih sil, ob vzajemnem razumevanju in upoštevanju različnih interesov, pojmovanj in stališč. To omogoča učinkovitejši boj tako proti nacionalističnim težnjam oziroma proti zanikanju pozitivnih izkušenj drugih kakor tudi proti razglašanju svojih izkušenj za splošno veljavne.

V tem smislu je bila ocenjena tudi berlinska konferenca komunističnih in delavskih partij Evrope, na kateri so partije izrazile pripravljenost, da v boju za mir, varnost in družbeni napredek dosežejo kar najširše sodelovanje z vsemi demokratičnimi in napredno usmerjenimi družbenimi silami. Nadalje je ta konferenca pomembno prispevala tudi h krepitvi demokratičnih načel v odnosih med komunističnimi partijami, kakor so pravica sleherne partije, da samostojno in neodvisno določa svojo politiko, odgovornost pred svojim delavskim razredom in ljudstvom, neodvisnost, enakopravnost in nevmešavanje. Različna pota boja za socializem in za graditev socializma so bila sprejeta kot objektivna zakonitost. ZKJ se bo še nadalje zavzemala za uveljavitev teh načel v odnosih med komunističnimi in delavskimi partijami, hkrati pa bo nasprotovala poskusom vračanja k preživelim stališčem in razlagam.

Zadnja leta sta se zelo povečala vloga in vpliv nekaterih komunističnih partij zahodne Evrope kakor tudi Japonske na družbena dogajanja v teh državah, kjer so postale pomemben dejavnik v nacionalni politiki in mednarodnih odnosih. Te partije so izoblikovale svoje samostojne strategije in taktike boja za socializem v skladu z ekonomsko-socialnimi in političnimi okoliščinami razvite kapitalistične družbe, soočene s krizo vladajočih družbenih odnosov, povečano aktivnostjo neofašističnih in drugih reakcionarnih družbenih sil ter s pojavi anarhoterorizma, ki objektivno spodbuja reakcionarne tokove in razpoloženja. Opredelile so se za gibanje k socializmu prek postopnih družbenih preobrazb, ob čuvanju in razširjanju pridobitev demokratičnega družbenega razvoja.

ZKJ podpira pozitivne tokove v delavskem gibanju, s katerimi se uveljavljata samostojnost partij in različnost poti in oblik boja za socializem, kajti to krepi socializem kot svetovni proces. Prav tako ZKJ tudi ocenjuje, da je popolno medsebojno odpiranje komunističnih in socialističnih oziroma socialdemokratskih in drugih demokratičnih partij potencialno velikega pomena za razvoj socializma kot svetovnega procesa. To odpiranje pomeni iskanje možnih točk sodelovanja med nosilci različnih alternativ. Tako iskanje nikakor ni brez določenih navzkrižij; toda odpiranje takšnega demokratičnega dialoga prispeva h krepitvi demokracije, k ustvarjalnemu oblikovanju novih, naprednih rešitev v razvoju družbe. Kot pozitivno, potrebno in nujno pa smatra ZKJ tudi intenzivno razpravo med komunističnimi partijami o bistvenih vprašanjih boja za socializem in graditev socialističnih družbenih odnosov. Zato se je vselej zavzemala za tvorno, načelno, argumentirano in javno razpravo o vseh odprtih vprašanjih boja za socializem, v duhu enakopravnosti in vzajemnega upoštevanja, brez izključnosti, arbitriranja, etiketiranja — kajti „takšna razprava lahko najpopolneje izrazi bogastvo socialističnih idej in prakse ter prispeva k hitrejšemu razvoju socializma v svetu".

Miroljubno sožitje in enakopravno sodelovanje

predstavljata edino napredno zgodovinsko alternativo

Domovinska služba v škodo domovini

Te dni se je koroški Heimatdienst ponovno oglasil s posebno izjavo za tisk. Ker gre pri takih nastopih navadno za proteste, je moral tudi tokrat protestirati. In sicer je KHD protestiral proti ustanavljanju jugoslovanskih podjetij na Koroškem.

Konkretno se je izrekel KHD proti nastajajoči tovarni smuči, ki jo na Brnci gradi mednarodna družba za proizvodnjo in trgovino športnih izdelkov, pri kateri je udeležena tudi svetovno znana tovarna Elan v Begunjah na Gorenjskem. In ker je že bil pri protestiranju, se je ob tej priložnosti tudi „splošno" (generalno) izrekel proti ustanavljanju jugoslovanskih podjetij na Koroškem. Da pa ne bi bilo kakšnega dvoma o tem, kaj taki protesti pomenijo, se je KHD še pohvalil, da je pred leti že preprečil ustanovitev podružnice tovarne Gorenje v Podjuni.

Tako. Heimatdienst je spregovoril in spet enkrat opozoril, kdo na Koroškem igra odločilno vlogo, kadar gre neposredno ali vsaj posredno za Slovence. Ne mislimo toliko KHD kot organizacijo. Mislimo sile, ki se identificirajo s to miselnostjo in katerih vpliv sega tako daleč v merodajne politične strukture, da v narodnostnih vprašanjih tudi še danes — kakor že za časa prve republike — zavzemajo položaj „vlade v vladi" ter izsiljujejo odločitve povsem v duhu nemškega nacionalizma — tudi tedaj, če je to v očitno škodo Koroški in njenemu prebivalstvu.

Kakor dokazuje zgodovina in kot doživljamo v sedanji dobi, politika teh sil ni naperjena zgolj proti Slovencem in njihovim pravicam. Naperjena je tudi proti mirnemu sožitju in razvoju v deželi; naperjena je proti odnosom in sodelovanju s sosedno državo; in ne nazadnje je naperjena celo proti gospodarski prosperiteti domovine in socialni varnosti njenih prebivalcev.

Za Koroško, ki zlasti s svojim južnim predelom dosega v avstrijskem merilu žalosten rekord glede brezposelnosti, je ustvaritev in zagotovitev vsakega posameznega delovnega mesta prava pridobitev. Tovarna na Brnci, ki bi morala že letos oktobra začeti z obratovanjem, pa bi zaposlovala okoli 90 delovnih moči. Toda KHD protestira proti tej tovarni in skuša preprečiti njeno ustanovitev, kakor je po lastni izjavi preprečil že tovarno Gorenje. To je res čudna „domovinska služba", ki tako očitno deluje v škodo domovini!

Toda odgovornost za zle posledice take politike nosijo predvsem tudi vsi tisti politični dejavniki v deželi in državi, ki svoje odločitve izravnavajo po željah in zahtevah nemških nacionalistov. Gospodarska zaostalost južne Koroške je naravnost kričeč dokaz take orientacije. Dovolj zgovoren primer pa je tudi sedanja manjšinska zakonodaja, ki ob prvi obletnici izvedenih odredb k zakonu o narodnih skupinah kot popolna polomija izpričuje, da manjšinskega vprašanja ni mogoče reševati mimo prizadete manjšine.

Odnos do manjšin v sosednih državah . . .

(Nadaljevanje s 1. strani)

ureditev, prispeva k premagovanju državnih in blokovskih ovir, s tem pa odpravlja pri sosedih tudi predsodke ter krepi pri njih napredne in demokratične sile. Na ta način hoče med drugim tudi vplivati na zboljšanje položaja manjšin v teh državah. **„Vsi Jugoslovani so globoko zainteresirani za to, da našim rojakom v tujini zagotovijo enakopravnost in napredek ter da jih zavarujejo pred asimilacijo, zato jih bomo tudi še v bodoče podpirali in jim izražali solidarnost," je poudaril** Bogdan Osolnik. **„Pri tem pa nas ne vodi želja, da bi spreminjali meje, kajti priznali smo njihovo nedotakljivost, niti nas ne motivira nekakšen nacionalizem, kajti pokazali smo, da z njim nismo obremenjeni in sicer že s tem, da smo položaj narodnosti v naši državi sami uredili na najbolj enakopraven in vzoren način. Toda politika naših sosedov do naših manjšin bo še naprej merilo za to, kakšen je resničen odnos teh držav do Jugoslavije kot celote."**

Izrecno na obveznosti Avstrije, da izpolnjuje določila državne pogodbe glede pravic slovenske in hrvaške manjšine, so opozorili tudi drugi govorniki, ki so se hkrati zelo odločno izrekli proti vsaki asimilaciji manjšin. Delegat Geza Bačič iz Murske Sobote, ki je govoril o položaju madžarske narodnosti v Sloveniji, pa je obenem izrazil zaskrbljenost zaradi položaja slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji ter opozoril na naraščajoči pritisk nemško nacionalističnih sil. **„Avstrijski manjšinski zakoni iz leta 1976 pomenijo grobo kršitev in enostransko revizijo državne pogodbe,"** je poudaril Bačič ter ugotovil, da **„tak razvoj obremenjuje meddržavne odnose in je v nasprotju z določili sklepnega dokumenta helsinške konference." Kakor drugi govorniki, je tudi on zagotovil, da bo Jugoslavija tudi v bodoče podpirala pravični boj slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji.**

Končno pa so bila vsa ta načela izpovedana še v zaključni resoluciji kongresa, kjer je rečeno, da ZKJ dosledno izvaja politiko popolne enakopravnosti in svobodnega razvoja vseh narodov in narodnosti v SFRJ ter se zavzema za spoštovanje narodnostnih pravic delov jugoslovanskih narodov, ki kot narodnostne manjšine žive v drugih državah. **„Jugoslavija gleda na te manjšine kot na dejavnike povezovanja, vzajemnega razumevanja in dobrega sosednega sodelovanja, na odnos do njih pa kot na merilo odnosov do narodov Jugoslavije. V boju za načelno reševanje položaja in svobodnega ter vsestranskega razvoja narodnostnih manjšin zlasti odločno nasprotuje njihovi asimilaciji."**

Konkretno o Avstriji pa je v resoluciji povedano: „Z republiko Avstrijo razvija naša država široko sodelovanje na gospodarskem in znanstvenotehnološkem področju, v urejanju vprašanj v zvezi z življenjem in delom naših delavcev na začasnem delu v tej državi, na področju turizma in drugih. **Toda odnose s to sosedno državo obremenjuje politika asimilacije, ki jo v Avstriji vodijo do slovenske in hrvaške narodne manjšine. ZKJ in SFRJ se zavzemata za dosledno uresničevane pravic slovenske in hrvaške narodne manjšine, zapisanih v državni pogodbi, ter podpirata njun boj za ohranitev nacionalne identitete in za svoboden razvoj."**

Slovensko prosvetno društvo „Srce" v Dobrli vasi vabi na

VEČER SLOVENSKE PESMI

v četrtek, 13. julija 1978 ob 20. uri v gostilni Rutar v Dobrli vasi.

Nastopajo: mešani pevski zbor SPD „Srce" v Dobrli vasi, vodi Albin Krajnc; folklorna skupina v Dobrli vasi, vodi Milena Šturm; moški zbor „F. L. Lesičjak" iz Štebna, vodi Janez Petjak in ansambel „Katarinski fantje".

Prisrčno vabljeni!

30 LET SLOVENSKEGA ORGANIZIRANEGA ŠPORTA NA KOROŠKEM

Slovenska športna zveza
Slovensko prosvetno društvo „Edinost" Pliberk
Zveza slovenske mladine

VABIJO NA

Štafeto po Koroškem

ZILJA — ROŽ — PODJUNA

V SOBOTO 1. JULIJA 1978
Z ZAKLJUČNIM PROGRAMOM
NA TRAVNIKU V BLATU PRI PLIBERKU

PROGRAM:

- **OD 16.00 DO 19.00 URE**
  nastop godbe na pihala DPD „Svoboda" iz Postojne
  tekmovanja otrok, mladine in starejših v veselem deseteroboju, košarki jezdecev, polževski kolesarski dirki, nihalni štafeti, tekmovanju s konjički in teku z ovirami
- **OB 19.00 URI PRIHOD ŠTAFETE V BLATO**
  pozdravne besede
  nastop pihalnega orkestra DPD „Svoboda" iz Postojne
  nastop deklet z jazz gimnastiko
  nastop fantov s telovadnimi vajami
- **OB 20.00 URI**

ples z zabavnim ansamblom **Šok** iz Ljubljane in pevcem **Otom Pestnerjem**

Za pijačo in hrano bo poskrbljeno! **Prisrčno vabljeni!**

30 LET SLOVENSKEGA ORGANIZIRANEGA ŠPORTA NA KOROŠKEM

ŠPORTNI VESTNIK – ŠPORTNI VESTNIK

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB ZMAGAL TURNIR V SELAH

Preteklo nedeljo je portno društvo Sele organiziralo nogometni turnir, katerega so se poleg domačega društva udeležile tudi ekipe Slovenskega atletskega kluba, Škofje Loke ter NK Ljubljane. Na žalost je dež preprečil, da bi bil turnir, ki so ga Selani izvrstno pripravili, izveden do konca. Tako so se za končno uvrstitev upoštevale le dopoldanske tekme. Prvo tekmo je igral SAK proti močni ekipi NK Ljubljane. SAK je igral v sledeči postavi:

Malle; Blajs, Woschitz, Hribar, Pandel; Kupper, Velik, Zablatnik P.; Zablatnik G., Hobel, Polanšek (Pandel F.).

Tekma se je za SAK začela precej slabo, kajti po desetih minutah so Ljubljančani vodili z 2:0. V tej fazi je bila SAK-ova obramba precej zmedena in le z nekaj sreče so prve minute prestali brez nadaljnjih zadetkov. Uspešno zamenjane pozicije v obrambi in sredini so SAK-u dale nove moči in še do polčasa je Hobel z dvema goloma izenačil. Prvi gol je padel po kotu, katerega je streljal Velik, drugi pa po lepem prodoru Polanška; golman je žogo obranil, to je prestregel Zablatnik G., ki je podal prostemu Hoblu in bilo je 2:2. V polčasu je SAK spet zamenjal igralca. Iz igre je šel Zablatnik P., namesto njega pa je prišel Pandel. V drugem polčasu se je na težkem terenu razvila zanimiva igra in SAK je imel nekaj več od igre. To se je slednjič pokazalo tudi v golih. Zablatnik G. je poskrbel za vodstvo, po prodoru Blajsa je Hobel s svojim tretjim golom povišal na 4:2. Nekaj minut pred koncem so Ljubljančani iz enajstmetrovke dosegli tretji gol, tako da se je končni rezultat glasil 4:3 za SAK!

V drugi tekmi sta si stali nasproti moštvi iz Sel in pobratene občine Škofje Loke. Skoraj vso tekmo je močno deževalo, razvila se je igra mož proti možu in v prvem polčasu so Selani zaigrali nekoliko boljše in po golu Olip N. vodili 1:0. V drugem polčasu pa so Ločani izenačili. V zadnjih desetih minutah so Selani močno pritiskali, dosegli tudi en gol, katerega pa sodnik iz nerazumljivih razlogov ni priznal. Poleg tega je Doujak F. zadel enkrat prečko. Ker po regularnem času ni padla odločitev, so se streljale enajstmetrovke. Tu so Selani zmagali 3:0, tako da bi se finalna tekma glasila SAK - Sele. Na žalost pa do tega srečanja ni prišlo. Končni vrstni red se je glasil:

1. SAK
2. Sele
3. Škofja Loka
4. NK Ljubljana

SVETOVNO PRVENSTVO V NOGOMETU SE JE KONČALO — ARGENTINA JE SVETOVNI PRVAK

XI. svetovno prvenstvo v nogometu se je preteklo nedeljo s finalno tekmo med Argentino in Nizozemsko končalo. Bila je finalna tekma, ki je v svoji napetosti in dramatiki prekosila vrsto drugih. Toda k podrobnostim pozneje. Kako je poteklo svetovno prvenstvo z avstrijske strani? Po 20 letih je naša reprezentanca spet sodelovala na mundialu in njihova ter pričakovanja naše države so se povsem izpolnile. Kdo bi si mislil, da bo Avstrija v tako težki skupini zasedla prvo mesto? Kdo bi si mislil, da bo prav Avstrija bivšemu svetovnemu prvaku Nemčiji preprečila vstop v eno izmed finalnih tekem? Naša reprezentanca si je z zaključno zmago nad Nemci popolnoma rehabilitirala za slabe igre proti Braziliji in spodrsljaju proti Holandcem. V tekmi z Italijani so se nekoliko znašli. Nemcem pa so zaigrali fantastično in zasluženo zmagali s 3:2. Po zadnjih tekmah v obeh skupinah se je odločilo: igra za tretje in četrto mesto se glasi Italija — Brazilija, za prvo in drugo pa Argentina — Nizozemska.

Igra za tretje mesto:

Brazilija — Italija 2:1 (0:1)

Brazilija: Leao; Nelinho, Oscar, Amaral, Rodriguez Neto; Cerezo, Battista, Dirceu; Mendonca, Roberto, Gil.

Italija: Zoff; Cabrini, Scirea, Gentile, Cuccuredu; Maldera, Sala, Antognioni; Cuasio, Rossi, Bettega.

Kot že na odigranih igrah za tretje mesto, je tekma tudi tokrat potekala slabo, navduševali so le goli. V prvem polčasu so imeli terensko premoč Italijani, Antognioni je že v prvi minuti zadel prečko. Nekaj pred polčasom je padel tudi prvi gol za Italijane. Rossi je prodrl po desni strani, preigral vse, kar mu je prišlo nasproti, lepo podal v sredino in Causio je brez težav z glavo zadel v gol. V drugem polčasu pa je igra potekala popolnoma drugače, iniciativo so prevzeli Brazilci, toda oba njihova gola nikakor nista bila produkt lepih kombinacij, temveč sta bila lepa strela iz kakih 25 do 30 metrov. Prvič je premagal Zoffa Nelinho, drugič pa Dirceu. V zadnji minuti so Italijani imeli smolo, kajti Bettega je zadel le prečko.

Finalna igra:

Argentina — Nizozemska 3:1 v podaljšku (1:0; 1:1; 2:0)

Argentina: Fillol; Olguin, Pasarella, Galvan, Tarantini; Gallego, Ardiles, Kempes; Bertoni, Luque, Ortiz.

Nizozemska: Jangbloed; Poortvliet, Krool, Jansen, Brandts; Neeskens, Haan, R. v. de Kerkhoff; W. v. de Kerkhoff, Rep, Rensenbrink.

Obe moštvi sta začeli zelo oprezno in se nista spuščali v brezobzirno napadalno igro. Lahko terensko premoč ko si kljub temu osvojili Argentinci, to pa zaradi tega, ker so sredinski igralci Argentine vedno spet z dobrimi žogami zaposlili napadalce. V 37. minuti je Ardiles začel akcijo, videl prostega Kempesa, ta je prodrl v šestnajstmetrski prostor ter z močnim strelom premagal Jangbloeda. V drugem polčasu so Holandci močno napadali in 8 minut pred koncem izenačili. Strelec gola je bil Nanninga, ki je zamenjal Repa. V zadnji minuti bi Rensenbrink lahko odločil igro, toda zadel je le prečko. Ker po 90 minutah ni bilo zmagovalca, je bil potreben podaljšek, v katerem so Argentinci imeli nekoliko več moči. Kempes in Bertoni sta bila strelca golov.

Končna uvrstitev:

1. in svetovni prvak ARGENTINA
2. NIZOZEMSKA
3. BRAZILIJA
4. ITALIJA

Najboljši strelec je bil Kempes s šestimi zadetki, sledita Rensenbrink in Cubillas s petimi ter Krankl in Luque s štirimi.

PRODAM MLADE ČISTOKRVNE PSE

pasme ptičar (Deutscher kurzhaar Vorstehhund)

Oče mladičev ima oceno 1.a, ded pa „Odlično" (CACIT, CAC). Mladiči so potomci ptičarja svetovnega prvaka, ki ga je zredil Elch v. Richterholz

Erich Wieser
Svetna vas - Weizelsdorf 82
tel. (0 42 27) 21 1 03

Športno društvo v Selah vabi na

SELSKO ŽEGNANJE

v nedeljo 2. julija 1978 s pričetkom kulturnega programa ob 13.00 uri.

Sodelujejo: Moški oktet „Jelovica" iz Škofje Loke, mešani zbor KPD Sele, ženski zbor KPD Sele, folklorna skupina „Kolo Slavuj" iz Gradiščanskega in folklorna skupina KPD Sele.

Ob 16. uri se začne ples. Igra mednarodno znani ansambel

LOJZE SLAK

Nadaljevanje žegnanja v ponedeljek 3. julija ob 20. uri. Igrajo **„The Spiders"**

Prisrčno vabljeni!

Klub slovenskih študentov v Celovcu vabi študente celovške univerze in pedagoške akademije na

OBČNI ZBOR

ki bo v petek 30. junija 1978 ob 18.30 uri na sedežu ZSO, Gasometergasse 10/I v Celovcu.

Prosimo študente, da se občnega zbora zanesljivo udeležijo. *Odbor*

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi člane in prijatelje društva na

PLANINSKO SREČANJE NA OBIRJU

v nedeljo 9. julija ob 11. uri dopoldne (ob vsakem vremenu).

Srečanja se bodo udeležili tudi planinci iz Nove Gorice.

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Edinost" iz Pliberka vabi na

SLAVNOSTNI KONCERT MOŠKEGA ZBORA „EDINOST"

ob 50-letnici dirigiranja tov. Folteja Hartmana in ob 45-letnici obstoja moškega pevskega zbora „Edinost" v Pliberku.

Koncert bo v nedeljo 2. julija 1978 ob 20. uri v dvorani Schwarzl v Pliberku.

Prisrčno vabljeni!

Gasilsko društvo Sele-Fara vabi na

VESELICO

ki bo v nedeljo 2. julija s pričetkom ob 16. uri v šotoru.

Nastopajo: dvojni kvartet Madrigalnega zbora, ženski oktet SPD „Obir" in folklorna skupina SPD „Zarja" iz Železne Kaple

Za ples igrajo „Orig. Unterkärntner Musikanten"

Tudi na požegnanju v ponedeljek 3. julija bo poskrbljeno za ples in zabavo.

SPET S „HLAPONOM" PO ROŽU

na progi Podroščica—Borovlje—Podroščica

Odhod vlaka na parni pogon
iz Podroščice ob 15. uri ob sobotah 1., 15. in 29. julija ter 5. in 19. avgusta 1978
iz Borovelj (dodatni posebni vožnji) ob 13.30 uri v soboto 15. julija in 5. avgusta

Poskrbljeno je za jedačo in pijačo ter za prijetno družabnost s harmoniko. Cena: za odrasle 80 šil., za otroke 40 šil.